Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GIOVANNI PITRUZZELLA
7 päivänä toukokuuta 2020[1]

Asia C-132/19 P

Groupe Canal +
vastaan

Euroopan komissio

Muutoksenhaku – Kilpailu – Kartelli tai muu yhteistoimintajärjestely – Televisiolähetystoiminta – Alueellinen yksinoikeus – Asetus N:o 1/2003 – 9 artikla – Päätös, jolla sitoumusten noudattaminen määrätään velvoittavaksi – Harkintavallan väärinkäyttö – Ennakkoarviointi – Oikeudellinen ja taloudellinen asiayhteys – Oikeasuhteisuus – Komission velvollisuus ottaa huomioon SEUT 101 artiklan 3 kohdan soveltamiseen liittyvät seikat – Kolmansien osapuolten sopimusperusteiset oikeudet – Oikeuksien suojaaminen

I Johdanto

1. Nyt käsiteltävä asia liittyy muutoksenhakuun, jonka kohteena on Euroopan komission päätös, jolla määrättiin velvoittavaksi sellaisten sitoumusten noudattaminen, jotka monikansallinen audiovisuaalisten sisältöjen tuottaja oli antanut vastatakseen kilpailuun liittyviin huolenaiheisiin, joita komissio oli esittänyt aloittaessaan tutkimuksen.

2. Tällaisten huolenaiheiden kohteena oli väitetty vertikaalinen yritysten välinen järjestely, joka oli toteutettu sisämarkkinoiden eristämiseksi kansallisten rajojen mukaan lausekkeilla, joilla taattiin monikansalliselle yritykselle ja televisiolähetystoiminnan harjoittajalle Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinoilla ehdoton alueellinen yksinoikeus.

3. Ranskalainen televisiolähetystoiminnan harjoittaja, joka oli kolmas osapuoli menettelyssä, johon se osallistui väliintulijana vasta menettelyn toisessa vaiheessa, ja jolle monikansallinen yritys oli antanut tiedoksi sitoumuksia ilmoittaakseen, ettei sillä ollut enää aikomusta vaatia niiden sopimuslausekkeiden noudattamista, jotka antoivat sille ehdottoman alueellisen yksinoikeuden Ranskan markkinoilla, valitti komission päätöksestä hyväksyä ja määrätä edellä mainittujen sitoumusten noudattaminen velvoittavaksi.

4. Esitetyissä valitusperusteissa olennaisia oikeuskysymyksiä, jotka sisältyvät kolmanteen ja neljänteen valitusperusteeseen, joihin ratkaisuehdotuksessani keskityn unionin tuomioistuimen edellyttämällä tavalla, on kolme: 1) tarve sisällyttää oikeudelliseen ja taloudelliseen asiayhteyteen kilpailuun liittyvien huolenaiheiden kohteena oleva menettelytapa; 2) kysymys, joka liittyy siihen,

[1] Alkuperäinen kieli: italia.

onko komission tehdessään asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa tarkoitetun päätöksen otettava huomioon seikat, jotka liittyvät SEUT 101 artiklan 3 kohdan soveltamiseen; ja 3) kysymys, joka liittyy siihen, onko komissio noudattanut suhteellisuusperiaatetta määrätessään yrityksen esittämien sitoumusten noudattamisen velvoittavaksi, kun otetaan erityisesti huomioon vaikutukset, joita kohdistuu kolmansiin osapuoliin asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla tehdystä päätöksestä, erityisesti silloin jos tällaisen päätöksen kohteena olevan yrityksen sitoumukset, joiden noudattamisen komissio on sittemmin määrännyt velvoittavaksi, koostuvat yksipuolisesta ilmoituksesta olla enää noudattamatta joitain kyseisen yrityksen ja sellaisen toisen yrityksen välisiä sopimuslausekkeita, joka ei ole ollut tutkimuksen kohteena eikä siis ole esittänyt näitä sitoumuksia eikä osallistunut niiden tarjoamiseen.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

5. Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa [joista on tullut SEUT 101 ja SEUT 102 artikla] vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 [2] johdanto-osan 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jos yritykset esittävät komissiolle sopimuksen tai käytännön kieltämiseen mahdollisesti johtavan menettelyn yhteydessä sitoumuksia komission huolenaiheiden poistamiseksi, komission olisi voitava tehdä päätöksiä, joiden mukaan sitoumukset ovat asianomaisia yrityksiä velvoittavia. Sitoumuksia koskevissa päätöksissä tulisi todeta, että komission jatkotoimille ei ole enää perusteita, ilman että todetaan, onko määräyksiä rikottu tai rikotaanko niitä vielä. Sitoumuksia koskevat päätökset eivät vaikuta kilpailuviranomaisten ja jäsenvaltioiden tuomioistuinten valtuuksiin tehdä tällaista toteamusta ja päättää tapauksesta – –.”

6. Kyseisen 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan 22 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Oikeusvarmuuden ja yhteisön kilpailusääntöjen yhtenäisen soveltamisen takaamiseksi rinnakkaisen toimivallan järjestelmässä on ristiriitaisten päätösten tekemistä vältettävä. Tämän vuoksi on tärkeää selventää [unionin] tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti, millaiset vaikutukset komission päätöksillä ja menettelyillä on tuomioistuimiin ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisiin. Komission tekemät sitoumuksia koskevat päätökset eivät vaikuta tuomioistuinten ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten toimivaltaan soveltaa perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklaa.”

7. Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa säädetään lisäksi seuraavaa:

”1. Jos komissio aikoo tehdä päätöksen, jossa rikkominen määrätään lopetettavaksi, ja kun asianomaiset yritykset esittävät sitoumuksia, joiden tarkoituksena on poistaa komission ennakkoarvioinnissaan niille esittämät huolenaiheet, komissio voi päätöksellään määrätä kyseisten sitoumusten noudattamisen yritystä velvoittavaksi. Päätös voidaan tehdä määräajaksi ja päätöksessä on todettava, ettei komission jatkotoimille ole enää perusteita.

_ –”

[2] EYVL 2003, L 1, s. 1.

III Tosiseikat, asian käsittelyn vaiheet ja valituksenalainen tuomio

A Riidan tausta

8. Komissio aloitti 13.1.2014 tutkimuksen, joka koski mahdollisia maksutelevisiopalvelujen suorittamiseen vaikuttavia rajoituksia kuuden amerikkalaisen elokuvatuotantostudion ja keskeisimpien Euroopan unionin maksullista sisältöä levittävien yleisradiotoiminnan harjoittajien välisten lisenssisopimusten yhteydessä.

9. Komissio osoitti edellä mainitun tutkimuksen yhteydessä 23.7.2015 väitetiedoksiannon Paramount Pictures International Ltd:lle, jonka kotipaikka on Lontoossa (Yhdistynyt kuningaskunta), ja Viacom Inc:lle, jonka kotipaikka on New Yorkissa (Yhdysvallat) ja joka on ensin mainitun emoyhtiö (jäljempänä yhdessä Paramount).

10. Komissio esitti kyseisessä väitetiedoksiannossa alustavan päätelmänsä Paramountin Sky UK Ltd:n ja Sky plc:n (jäljempänä yhdessä Sky) kanssa tekemien lisenssisopimusten tiettyjen lausekkeiden yhteensopivuudesta SEUT 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta (jäljempänä ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan kanssa.

11. Komissio keskittyi tutkimuksessaan tarkemmin sanoen Skyn kanssa tehtyjen lisenssisopimusten kahteen toisiinsa liittyvään lausekkeeseen.

12. Ensimmäisellä lausekkeella kiellettiin Skyta tarjoamasta televisiolähetyspalveluja muulla ETA-alueella kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa asuvien kuluttajien omasta aloitteestaan tekemiin ostotiedusteluihin tai rajoitettiin tätä mahdollisuutta. Toisella puolestaan määrättiin, että Paramount oli tehdessään sopimuksia muulle ETA-alueelle kuin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin sijoittautuneiden yleisradiotoiminnan harjoittajien kanssa velvollinen kieltämään niitä tarjoamasta televisiolähetyspalveluja muulla ETA-alueella kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa asuvien kuluttajien omasta aloitteestaan tekemiin ostotiedusteluihin tai rajoittamaan tätä mahdollisuutta.

13. Groupe Canal + (jäljempänä GCP) hyväksyttiin 24.11.2015 tehdyllä päätöksellä osallistumaan menettelyyn 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna muuna henkilönä, jota asia koskee.[3]

14. Komissio ilmoitti muun muassa GCP:lle 4.12.2015 päivätyllä kirjeellä, jonka otsikkona oli ”Asetuksen N:o 773/2004 13 artiklan 1 kohdan mukainen ilmoitus menettelyn luonteesta ja aiheesta”, muun muassa oikeudellisen arviointinsa SEUT 101 artiklan soveltamisesta käsiteltävän asian tosiseikkoihin sekä tätä koskevan alustavan päätelmänsä. Tämän alustavan päätelmän mukaan komission aikomuksena oli tehdä Skylle ja kullekin tutkimuksensa kohteena olleelle elokuvatuotantostudiolle osoitettava päätös, jossa todettaisiin niiden rikkoneen SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa, määrätä niille sakkoja ja määrätä ne lopettamaan kilpailusääntöjen rikkominen sekä pidättymään kaikista toimenpiteistä, joilla voisi olla samankaltainen tarkoitus tai vaikutus.

15. Menettelyn aloittamisen ja komission ennakkoarviointien jälkeen Paramount ehdotti 15.4.2016 komissiolle sitoumuksia tarkoituksenaan poistaa sen esittämät kilpailuun liittyvät huolenaiheet asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan mukaisesti.

[3] EUVL 2004, L 123, s. 18.

16. Saatuaan huomautuksia muilta henkilöiltä, joita asia koskee, muun muassa GCP:ltä, komissio teki unionin yleisessä tuomioistuimessa sittemmin riitautetun päätöksen (jäljempänä riidanalainen päätös),[4] jonka 1 artiklassa määrätään, että päätöksen liitteessä mainitut sitoumukset ovat Paramountia sekä sen oikeudellisia seuraajia ja sen määräysvallassa olevia yhtiöitä velvoittavia viiden vuoden ajan kyseisen päätöksen tiedoksiannosta lukien.

17. Erityisesti riidanalaisen päätöksen liitteessä olevan 1 lausekkeen yhdeksännessä alakohdassa mainitaan oikeudenkäynnin kohteena olevat erilaiset lausekkeet (jäljempänä riidanalaiset lausekkeet), jotka koskevat sekä audiovisuaalisen sisällön lähettämistä satelliitin välityksellä että sen lähettämistä internetin välityksellä.

18. Yhtäältä lausekkeisiin, jotka koskevat lähettämistä satelliitin välityksellä, kuuluvat ensinnäkin lauseke, jonka mukaan vastaanotto lisenssisopimuksen kattaman alueen ulkopuolella (overspill) ei merkitse televisiolähetystoiminnan harjoittajan syyllistymistä sopimusrikkomukseen, jos se ei ole hyväksynyt tätä vastaanottoa kaikista seikoista tietoisena, ja toiseksi lauseke, jonka mukaan vastaanotto lisenssisopimuksen kattamalla alueella ei merkitse Paramountin syyllistymistä sopimusrikkomukseen, jos se ei ole hyväksynyt kolmansilta osapuolilta peräisin olevien dekoodereiden käyttämistä tällä alueella.

19. Toisaalta lausekkeisiin, jotka koskevat lähettämistä internetin välityksellä, kuuluvat ensinnäkin lauseke, jolla velvoitetaan televisiolähetystoiminnan harjoittajat estämään televisio-ohjelman sisällön lataaminen tai televisio-ohjelman sisällön jakaminen (streaming) lisenssisopimuksen kattaman alueen ulkopuolella; toiseksi lauseke, jonka mukaan kuvan lähettäminen internetin välityksellä (internet overspill) lisenssisopimuksen kattamalle alueelle ei merkitse Paramountin sopimusrikkomusta, jos lausekkeella velvoitetaan televisiolähetystoiminnan harjoittajat käyttämään teknologiaa, jolla estetään tällainen kuvan lähettäminen; ja kolmanneksi lauseke, jonka mukaan televisio-ohjelman sisällön lähettäminen internetin välityksellä lisenssisopimuksen kattaman alueen ulkopuolella ei merkitse televisiolähetystoiminnan harjoittajan sopimusrikkomusta, jos se käyttää teknologiaa, jolla estetään tällainen lähettäminen.

20. Riidanalaisen päätöksen liitteessä olevan 1 lausekkeen kolmannesta alakohdasta ilmenee lisäksi, että ilmaisulla ”televisiolähetystoiminnan harjoittajan velvoitteet” tarkoitetaan lausekkeita, joilla kielletään televisiolähetystoiminnan harjoittajaa tarjoamasta televisiolähetyspalveluja muulla ETA-alueella kuin alueella, jolla televisiolähetystoiminnan harjoittajalla on levitysoikeus, asuvien kuluttajien omasta aloitteestaan tekemiin tiedusteluihin, tai vastaavia lausekkeita. Vastaavasti ilmaisulla ”Paramountin velvoitteet” tarkoitetaan lausekkeita, joilla velvoitetaan Paramount kieltämään televisiolähetystoiminnan harjoittajia, jotka sijaitsevat muulla ETA-alueella kuin alueella, jolla televisiolähetystoiminnan harjoittajalla on yksinoikeuksia, tarjoamasta palveluja näillä alueilla asuvien kuluttajien omasta aloitteestaan tekemiin tiedusteluihin, tai vastaavia lausekkeita.

21. Riidanalaisen päätöksen liitteessä olevan 2 lausekkeen mukaan eri sitoumukset velvoittavat Paramountia riidanalaisen päätöksen tiedoksiantopäivästä lukien. Ensinnäkään Paramount ei tee sopimuksia, joissa on riidanalaisia lausekkeita, ei jatka niitä eikä laajenna niiden soveltamista lisenssisopimuksien yhteydessä, siten kuin nämä sopimukset on määritelty samassa liitteessä (2.1 kohta). Tämän jälkeen todetaan maksutelevisiotuotantoa koskevien voimassa olevien lisenssisopimusten (existing Pay-TV Output Licence Agreements) osalta, että se ei vaadi

[4] Asia AT.40023 – Maksutelevisiosisällön rajat ylittävä saatavuus, 26.7.2016.

tuomioistuimessa televisiolähetystoiminnan harjoittajia noudattamaan velvoitteitaan (2.2 kohdan a alakohta). Samojen sopimusten osalta se ei noudata eikä vaadi noudattamaan suoraan eikä erikseen ”Paramountin velvoitteita” (2.2 kohdan b alakohta). Lopuksi sen on ilmoitettava Skylle kymmenen päivän kuluessa riidanalaisen päätöksen tiedoksiannosta ja kaikille muille ETA:han sijoittautuneille televisiolähetystoiminnan harjoittajille kuukauden kuluessa tästä tiedoksiannosta, että se ei vaadi tuomioistuimessa televisiolähetystoiminnan harjoittajia noudattamaan riidanalaisia lausekkeita (2.3 kohta).

22. GCP oli tehnyt Paramountin kanssa maksutelevisiotuotannosta lisenssisopimuksen (Pay Television Agreement), joka tuli voimaan 1.1.2014 (jäljempänä 1.1.2014 tehty sopimus). Kyseisen sopimuksen 12 artiklassa määrätään, että sen kattama alue jakautuu ”yksinoikeusalueisiin”, jotka sijaitsevat erityisesti Ranskassa, ja ”muuhun kuin yksinoikeusalueeseen”, joka kattaa Mauritiuksen. Edellä mainitun 1.1.2014 tehdyn sopimuksen 3 artiklassa määrätään lisäksi, että Paramount ei itse käytä eikä anna millekään kolmannelle osapuolelle lupaa käyttää edelleenlähetysoikeuksia yksinoikeusalueilla. Kyseisen sopimuksen liitteessä A.IV puolestaan täsmennetään kantajan velvoitteita, jotka koskevat sellaisen geosuodatintekniikan käyttämistä, jolla estetään edelleenlähetys niiden alueiden ulkopuolelle, joille lisenssi on myönnetty.

23. Paramount ilmoitti 25.8.2016 päivätyllä kirjeellä kantajalle riidanalaisen päätöksen liitteessä olevassa 2.2 kohdan a alakohdassa mainitusta sitoumuksesta ja täsmensi näin ollen, että se ei vaatisi tuomioistuimessa kyseistä televisiolähetystoiminnan harjoittajaa noudattamaan riidanalaisia lausekkeita ja että se poistaisi viimeksi mainitulta kaikki riidanalaisiin lausekkeisiin perustuvat velvoitteet. Paramount täsmensi niin ikään samassa kirjeessä, että ilmaisulla ”televisiolähetystoiminnan harjoittajan velvoite” tarkoitettiin samaa kuin riidanalaisen päätöksen liitteessä. Kantaja vastasi 14.10.2016 päivätyllä kirjeellä tähän ilmoitukseen korostamalla, että sitä vastaan ei voitu vedota sitoumuksiin, jotka oli annettu menettelyssä, jossa vain komissio ja Paramount olivat olleet mukana.

B Asian käsittely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

24. GCP nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 8.12.2016 jättämällään kannekirjelmällä SEUT 263 artiklan nojalla kanteen, jossa se vaati riidanalaisen päätöksen kumoamista.

25. Euroopan kuluttajaliitto (Bureau européen des unions de consommateurs, jäljempänä BEUC) hyväksyttiin lisäksi 13.7.2017 annetulla määräyksellä Groupe Canal+ v. komissio [5] väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia. Union des producteurs de cinéma (UPC), European Film Agency Directors (jäljempänä EFADs) ja C More Entertainment AB hyväksyttiin samalla määräyksellä väliintulijoiksi tukemaan GCP:n vaatimuksia. Lisäksi Ranskan tasavalta hyväksyttiin unionin yleisen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtajan 13.7.2017 tekemällä päätöksellä väliintulijaksi tukemaan GCP:n vaatimuksia.

26. GCP esitti kanteensa tueksi neljä perustetta: i) ensimmäinen peruste koskee ilmeistä arviointivirhettä siltä osin kuin kyseessä on riidanalaisten lausekkeiden yhteensopivuus SEUT 101 artiklan kanssa, ii) toinen asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan rikkomista siltä osin kuin kyseessä on vahvistetuilla sitoumuksilla esiin tuotujen huolenaiheiden yksilöinti, iii) kolmas suhteellisuusperiaatteen loukkaamista, ja iv) neljäs harkintavallan väärinkäyttöä.

[5] Määräys 13.7.2017, Groupe Canal + v. komissio, T-873/16, ei julkaistu, EU:T:2017:556.

27. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi GCP:n nostaman kanteen 12.12.2018 antamallaan tuomiolla Groupe Canal + v. komissio [6] (jäljempänä valituksenalainen tuomio).

C Asian käsittely unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

28. GCP on tehnyt 15.2.2019 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan nojalla valituksen, jolla se vaatii valituksenalaisen tuomion kumoamista.

29. GCP vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä on hylätty kanne, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista, ja siltä osin kuin siinä on velvoitettu se korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kumoamaan riidanalaisen päätöksen sekä velvoittamaan komission korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

30. Komissio vaatii unionin tuomioistuinta hylkäämään GCP:n valituksen ja velvoittamaan sen korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

31. Ranskan tasavalta, joka osallistuu oikeudenkäyntiin tukeakseen GCP:n vaatimuksia, vaatii unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion kaikilta osin ja huolehtimaan kaikista siitä johtuvista tarvittavista toimista.

32. UPC, joka osallistuu asian käsittelyyn väliintulijana tukeakseen GCP:n vaatimuksia, vaatii unionin tuomioistuinta kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä on hylätty GCP:n kanne, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista, ja siltä osin kuin siinä on velvoitettu se korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja kumoamaan riidanalaisen päätöksen sekä velvoittamaan komissio korvaamaan kaikki UPC:n oikeudenkäyntikulut.

33. EFADs tukee GCP:n kannetta ja vaatii unionin tuomioistuinta toteamaan kanteen kaikilta osin perustelluksi, kumoamaan valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä on hylätty GCP:n kanne, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista, ja siltä osin kuin se on velvoitettu korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kumoamaan riidanalaisen päätöksen sekä joka tapauksessa velvoittamaan komission korvaamaan kaikki EFADsille aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

34. BEUC, joka osallistuu oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia, vaatii unionin tuomioistuinta hylkäämään valituksen kaikilta osin sekä velvoittamaan GCP:n korvaamaan kaikki BEUC:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

IV Valituksen tutkiminen

35. GCP esittää valituksensa tueksi neljä perustetta: 1) Ensimmäinen peruste koskee oikeudellista virhettä, jonka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt katsoessaan, että komissio ei ole käyttänyt harkintavaltaansa väärin riidanalaisessa päätöksessä. 2) Toisen perusteen mukaan unionin yleinen tuomioistuin on loukannut kontradiktorista periaatetta. 3) Kolmannen perusteen mukaan unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, joka liittyy perustelujen puuttumiseen ja tosiseikkojen puutteelliseen tutkimiseen. 4) Neljännen perusteen mukaan unionin yleinen

[6] Tuomio 12.12.2018, Groupe Canal + v. komissio, T-873/16, EU:T:2018:904.

tuomioistuin on tulkinnut virheellisesti asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa sekä SEUT-sopimuksen 101 ja 102 artiklan mukaisissa menettelyissä sovellettavista käytännesäännöistä annetun komission tiedonannon [7] (jäljempänä käytännesäännöt) 128 kohtaa.

36. Kuten unionin tuomioistuin edellyttää, keskityn tutkimuksessani kolmanteen valitusperusteeseen (erityisesti sen ensimmäiseen osaan, jossa tuodaan esiin kysymys siitä, onko komission tehdessään asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa tarkoitetun päätöksen otettava huomioon seikat, jotka liittyvät SEUT 101 artiklan 3 kohdan soveltamiseen) ja neljänteen valitusperusteeseen.

A Kolmas valitusperuste, jossa valittaja väittää unionin yleisen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen, joka liittyy perustelujen puuttumiseen ja tosiseikkojen puutteelliseen tutkimiseen

1. Asianosaisten lausumat

37. GCP väittää ensinnäkin EFADsin ja Ranskan tasavallan tukemana unionin yleisen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen todetessaan (valituksenalaisen tuomion 39 kohdassa), että riidanalaisen päätöksen laillisuusvalvonta voi koskea vain sitä, 1) osoittavatko riidanalaisessa päätöksessä esitetyt seikat kilpailuun liittyvät huolenaiheet perustelluiksi, 2) poistavatko, mikäli tähän vastataan myöntävästi, velvoittaviksi määrätyt sitoumukset nämä huolenaiheet, ja lopuksi, 3) tarjosiko Paramount sitoumuksia, jotka olisivat vähemmän pakottavia kuin hyväksytyt sitoumukset ja jotka poistaisivat huolenaiheet yhtä asianmukaisella tavalla.

38. Toiseksi edellä mainittujen osapuolten mielestä unionin yleinen tuomioistuin olisi tehnyt virheen todetessaan (valituksenalaisen tuomion 62–66 kohdassa), että kysymys, joka koskee sitä, täyttääkö kyseisiä huolia herättänyt menettelytapa SEUT 101 artiklan 3 kohdan kumulatiiviset soveltamisedellytykset, ei liity riidanalaisen päätöksen kaltaiseen päätökseen.

39. Edellä mainitut osapuolet muistuttavat näkemyksensä tueksi siitä, että 11.9.2014 annetusta tuomiosta CB v. komissio (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 kohta) seuraa, että sen arvioimiseksi, onko yritysten välinen sopimus riittävän vahingollinen, jotta sitä voidaan pitää SEUT 101 artiklassa tarkoitettuna ”tarkoitukseen perustuvana” kilpailunrajoituksena, on tarkasteltava sen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä, missä yhteydessä on otettava huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseisten markkinoiden toimintaan ja rakenteeseen liittyvät tosiasialliset olosuhteet. Niiden mielestä olisi siis ollut unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä määrittää, muodostavatko todisteet, joihin on vedottu, kaikki monitahoisen tilanteen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

40. Tästä seuraa niiden mukaan, että koska unionin yleinen tuomioistuin ei ole vastannut kanneperusteeseen, jonka mukaan komissio ei ollut ottanut huomioon Ranskan taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä, johon riidanalaiset lausekkeet kuuluivat, se on laiminlyönyt perusteluvelvoitteensa.

41. Ranskan tasavalta lisää perustelujen puuttumisesta, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole määrittänyt selkeästi kilpailuun liittyviä huolia, jotka olisivat voineet olla hyväksyttävä peruste asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa tarkoitetun päätöksen tekemiselle, ja se on laiminlyönyt tutkia,

[7] EUVL 2011, C 308, s. 6.

olivatko riidanalaiset lausekkeet riittäviä, jotta niitä olisi voitu ensi arviolta pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena. Tässä yhteydessä ei ole sen mielestä riittävää viitata yleisesti satelliittilähetysten alueellisia rajoituksia koskevaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Tavoitetta suojella kulttuurien monimuotoisuutta ei voida myöskään erottaa taloudellisesta ja oikeudellisesta asiayhteydestä, johon riidanalaiset lausekkeet kuuluvat, eikä se voi rajoittua SEUT 101 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun tutkimukseen.

42. GCP lisää, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut velvoitetta ottaa huomioon riidanalaisten lausekkeiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, kun se on tyytynyt huomauttamaan (valituksenalaisen tuomion 40–42 kohdassa), että riidanalaisten lausekkeiden, joista seuraa ehdoton alueellinen suoja, tavoitteena on niiden sisällön, tavoitteiden sekä taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden perusteella rajat ylittävän kilpailun poissulkeminen kokonaan, mikä riittää oikeuttamaan komission huolenaiheet.

43. UPC lisää tässä yhteydessä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon tekijänoikeuden erityispiirteitä. Se on näet jättänyt huomiotta sen, että kuluttajien omasta aloitteestaan tekemien tiedustelujen hyväksyminen yksinoikeuslisenssin kattaman alueen ulkopuolelta merkitsee sen loukkaamista. Tekijänoikeuden yhteydessä ei ole myöskään järkevää erottaa toisistaan ”suhteellista” yksinoikeutta luvan antamiseen ja ”ehdotonta” yksinoikeutta luvan antamiseen, koska olisi oikeudellisesti mahdotonta ja tekijänoikeutta koskevien kansainvälisten, eurooppalaisten ja kansallisten sääntöjen vastaista tunnustaa yhtäältä edunsaajien oikeus antaa toimijalle lupa toimenpiteisiin tietyllä alueella ja toisaalta estää niitä valvomasta sitä, että tälle toimijalle myönnetyn luvan edellytyksiä noudatetaan.

44. EFADs väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on jättänyt huomiotta sen, että maantieteellistä rajausta koskevien toimenpiteiden poistaminen johtaisi tilanteeseen, jossa kumpikaan sopimuspuolista ei voisi sisällyttää sopimuksiin sitä, minkä tekijänoikeus niille takaa: passiivinen myynti olisi edelleen kiellettyä näiden lausekkeiden puuttuessakin, koska lisenssinsaajalla ei olisi oikeuksia, jotka olisivat tarpeen teosten jakamiseksi lisenssin kattaman alueen ulkopuolelle.

45. Ranskan tasavalta täsmentää, että tekijänoikeudella ei pyritä ainoastaan takaamaan oikeutta korvaukseen vaan myös tekijöiden oikeus määrittää, millä tavoin heidän teoksiaan käytetään, edistämään älyllistä luovuutta ja lisäämään kulttuurien monimuotoisuutta.

46. UPC väittää, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon, että Ranskassa on vahvistettu unionin oikeuteen perustuvia erityissääntöjä lähetystoiminnan harjoittajien, jakelijoiden, välitysalustojen ja medioiden osalta ja että nämä säännöt edellyttävät välttämättä alueellisia rajoituksia. Kyseessä ovat sen mielestä erityisesti investoimista paikalliseen tuotantoon ja paikallislähetyksiä koskevat velvoitteet, joiden tavoitteena on tuotannon monimuotoisuus sekä eurooppalaisten ja alkuperäisten ranskankielisten teosten levittäminen. Unionin yleinen tuomioistuin on myös jättänyt huomiotta sen, että internetissä saatavilla olevien aineettomien sisältöjen osalta ei ole mitään eroa ”aktiivisen” myynnin ja ”passiivisen” myynnin välillä. Koska verkkosivut ovat helposti loppukäyttäjien saatavilla, kuluttaja esittää pyynnön ja pyydetty sisältö toimitetaan näet täysin samanaikaisesti.

47. GCP esittää 4.10.2011 annetun tuomion Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631; jäljempänä tuomio Premier League) osalta väitteen, johon UPC ja Ranskan tasavalta ovat yhtyneet ja jonka mukaan siitä voitaisiin päätellä, että tällaisten lausekkeiden taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden huomioon ottaminen voi merkitä sitä,

että kyseessä ei ole kilpailun rajoitus tai että on tutkittava sopimuksen vaikutukset (140 kohta). Unionin yleinen tuomioistuin on siis sen mielestä tehnyt oikeudellisen virheen nojautumalla lähinnä tuomioon Premier League, joka ei koskenut elokuva-alaa (valituksenalaisen tuomion 43–50 kohta), ja jättäessään tutkimatta elokuva-alan erityisen taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden, jonka merkityksellisyys on puolestaan vahvistettu 6.10.1982 annetussa tuomiossa Coditel ym. (262/81, EU:C:1982:334, 15 ja 16 kohta; jäljempänä tuomio Coditel II). Siinä näet todetaan, että elokuvateollisuuden luonteenomaiset piirteet Euroopassa (erityisesti piirteet, jotka koskevat jälkiäänitystä tai tekstittämistä eri kieliryhmille, elokuvan lähetysmahdollisuuksia televisiossa ja elokuvatuotannon rahoitusjärjestelmää) osoittavat, että elokuvan esittämistä koskeva yksinomainen lisenssi ei itsessään ole sellainen, että se estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua.

48. EFADs täsmentää yhdessä UPC:n ja Ranskan tasavallan kanssa, että toisin kuin amerikkalaiset teokset, jotka rahoitetaan studioiden omilla varoilla, itsenäisen eurooppalaisen audiovisuaalisen teoksen rahoitus koostuu suureksi osaksi yksinoikeuksien myynnistä alue alueelta kansainvälisille myyntiagenteille, jakelijoille ja lähetystoiminnan harjoittajille, jotka sitoutuvat yksinomaisia käyttöoikeuksia vastaan osallistumaan teoksen ennakkorahoitukseen. Nämä toimijat myöntävät sen mukaan ennen teoksen tuotantoa rahoitusta sillä perusteella, miten ne arvioivat teosten tulevia menestymisen mahdollisuuksia alueellaan, ja takaavat katsojien mahdollisen vähimmäismäärän. Edellä mainittu ennakkorahoitusmenetelmä on olennaisen tärkeä, jotta saadaan tarvittavat varat korkealaatuisten sisältöjen tuotantoa varten tai luodaan tuloja, jotka mahdollistavat investoinnit uusiin tuotantoihin. Maksutelevisiot ja online-sisältöä levittävät yleisradiotoiminnan harjoittajat yhteisrahoittavat siten elokuvan vain sitä vastaan, että ne saavat ehdottoman yksinoikeuden hyödyntää tätä elokuvaa joillain ETA:n alueilla. Korkean riskin markkinoilla alueellisen yksinoikeuden käytöllä pyritään vähentämään epävarmuutta ja vähentämään investointiriskiä. Elokuvan rahoittaminen poikkeaa siten sen kaltaisten urheilutapahtumien rahoittamisesta, jotka olivat tuomion Football League Premier League kohteena; alueellisten yksinoikeuslisenssien käyttämisellä urheilutapahtumien välittämiseen pyritään sen mukaan maksimoimaan tuotot eikä ainoastaan saamaan riittävästi rahoitusta. EFADs lisää, että unionin yleinen tuomioistuin on jättänyt huomiotta sen, että sellaisten lausekkeiden, joilla kielletään passiivinen myynti ja siitä seuraavat maantieteellistä rajausta koskevat toimet, poistaminen johtaisi tilanteeseen, jossa nämä kaksi sopimuspuolta eivät voisi sisällyttää sopimuksiinsa sitä, minkä tekijänoikeus niille kuitenkin takaa. Passiivinen myynti on näet edelleen kiellettyä ilman tällaisia lausekkeitakin, koska lisenssinsaajalla ei ole tarvittavia oikeuksia välittää teoksia lisenssin kohteena olevan alueen ulkopuolelle. UPC väittää tämän jälkeen, että alueellisen yksinoikeuden kunnioittamista koskevien sopimukseen perustuvien takeiden puuttuminen vastaa käytännössä lisenssiin liittyvän yksinoikeuden puuttumista. Lisenssiin liittyvää yksinoikeutta ilman sopimukseen perustuvia takeita, jotka varmistavat sen kunnioittamisen, ei näet enää pidetä yksinoikeutena eikä siitä makseta yksinoikeuden mukaista korvausta. Oikeuksien haltijan ja lähetystoiminnan harjoittajan välinen neuvottelu perustuu näet sille myönnettyyn alueelliseen yksinoikeuteen ja takeisiin siitä, että kilpailija ei harjoita lähetystoimintaa lisenssin kohteena olevalla alueella yksinoikeuden kattaman ajanjakson aikana.

49. GCP väittää lisäksi, että unionin yleinen tuomioistuin on laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa, kun se ei ole selittänyt, miksi komission yksilöimät kilpailuun liittyvät huolet ovat perusteltuja edellä mainittuun tuomioon Coditel II perustuvista edellä esitetyistä seikoista huolimatta.

50. GCP väittää yhdessä EFADsin kanssa toiseksi, että kun unionin yleinen tuomioistuin väitti (valituksenalaisen tuomion 57 ja 69 kohta), että Ranskassa asuvalta asiakaskunnalta saatavien tulojen mahdollisen vähentymisen voisi korvata se, että se voisi jatkossa vapaasti kohdistaa toimintaansa koko ETA:ssa asuvaan asiakaskuntaan, se ei ole ottanut huomioon alan erityispiirteitä eikä tutkinut kaikkia merkityksellisiä seikkoja. Unionin yleinen tuomioistuin ei ole erityisesti ottanut huomioon Oxera-tutkimusta,[8] josta ilmenee, että alueelliset yksinoikeudet ovat välttämättömiä Euroopan elokuva-alan rahoittamisen kannalta unionin erilaisten kulttuuriin liittyvien herkkyyksien vuoksi, että näiden elokuvien arvo vaihtelee jäsenvaltiosta toiseen ja kielialueelta toiselle ja että eurooppalaisten elokuvien tuotannon ja siten kulttuurien monimuotoisuuden Euroopan tasolla rahoittavat lähinnä yleisradiotoiminnan harjoittajat ehdottomaan alueelliseen suojeluun perustuvan järjestelmän perusteella. Tulojen romahtamista ei sen vuoksi voitaisi korvata ehdottoman yksinoikeuden puuttumisella, koska Ranskassa asuvat kuluttajat päättäisivät pääasiallisesti tilata palveluja toimijoilta, jotka välittävät sisältöjä suureksi osaksi englannin kielellä.

51. EFADs lisää, että usealla alueella voimassa olevan lisenssin kustannukset olisivat huomattavasti korkeampia, joten se ei tosiasiallisesti ole käytettävissä. Uusien tilaajien hankkiminen lähetystoiminnan harjoittajan tai yleisradiotoiminnan harjoittajan perinteisen alueen ulkopuolelta olisi niin kallista, että se vähentäisi huomattavasti yleisradiotoiminnan harjoittajan valinnanvapautta tuotannon osalta. Yleisradiotoiminnan harjoittajalla on näet kannustin keskittyä tuotantoihin, joissa on mahdollisimman laaja levityspotentiaali, eli suurelle yleisölle suunnattuihin ja mieluiten englanninkielisiin tuotantoihin. Riidanalaiset lausekkeet ovat siten merkittäviä edistettäessä unionin tavoittelemaa eurooppalaisten kulttuurien monimuotoisuutta. Ranskan tasavalta lisää, että tavoitetta suojella tällaista monimuotoisuutta ei voida erottaa taloudellisesta ja oikeudellisesta asiayhteydestä, johon riidanalaiset lausekkeet sisältyvät, eikä se voi rajoittua SEUT 101 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun tutkimukseen. EFADs väittää lisäksi, että Ranskassa GCP:tä koskee velvollisuus tuottaa eurooppalaisia teoksia. Kun se joutuu kilpailemaan merkittävien englanninkielisten operaattoreiden ja suurelle yleisölle tarkoitettujen sisältöjen kanssa, sen tulot ja tilaajien määrä voisivat vähentyä, jolloin se ei pystyisi hankkimaan lisenssejä niiden hyödyntämiseksi eri Euroopan maissa. Vähäiset tulot, joita saadaan eurooppalaisen valikoiman passiivisesta myynnistä, eivät voisi millään tavoin korvata paikallisten yleisradiotoiminnan harjoittajien tulonmenetyksiä ja tilaajia. Yksinoikeuden puuttuminen suosisi alustoja, joilla on jo maailmanlaajuisesti tilaajia, eurooppalaisten toimijoiden vahingoksi, koska niiden mahdollisuudet etsiä uusia asiakkaita ovat vähäisempiä. UPC täsmentää, että tämä merkitsisi kansainvälisten tuotantoryhmien neuvotteluvoiman vahvistamista ranskalaisiin itsenäisiin tuottajiin nähden sekä tarjonnan keskittymistä vahvimpien yleisradiotoiminnan harjoittajien käsiin. Maksutelevisiokanavien passiivisen myynnin osalta tekijänoikeutta koskevaan korvaukseen liittyvät neuvottelut eivät myöskään koske yhtä teosta vaan useita teoksia, mikä tarkoittaa lisähankaluuksia. Muita hankaluuksia aiheutuu arvonlisäveron soveltamista, koska sen verokannat vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen. Ranskan tasavalta lisää, että asianmukainen tekijänoikeuskorvaus ei ole korvaus, joka kohtuudella liittyy vain niiden henkilöiden tosiasialliseen tai mahdolliseen määrään, jotka käyttävät tai haluavat käyttää tarjottavaa palvelua, vaan se sisältää myös kustannukset, joita aiheutuu teosten jakelun mukauttamisesta kunkin kansallisen markkinan erityisiin vaatimuksiin. Lisäksi teknologiaa, jota tarvitaan audiovisuaalisten teosten vastaanottamiseen, voitaisiin väärentää, eikä sen perusteella siis voitaisi määrittää tosiasiallista ja mahdollista yleisöä jaottelemalla hankintapyyntö alkuperämaan mukaan. Missään tapauksessa maantieteelliset rajat, jotka liittyvät GCP:lle myönnettyihin lisensseihin, eivät anna sille mahdollisuutta lähestyä vapaasti kaikissa jäsenvaltioissa asuvia asiakkaita.

[8] GCP:n esittämä tutkimus ”The impact of cross border to audiovisual content of EU consumers”.

52. Näin ollen GCP:n mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei ole perustellut riittävästi perustetta, joka liittyy kulttuurien monimuotoisuuteen ja tarpeeseen markkinoida teoksia kuluttajan kielellä.

53. Komissio väittää BEUC:n tukemana lähinnä, että valituksenalaisen tuomion 49–58 ja 118 kohdassa esitetyistä tiedoista ilmenee, että unionin yleinen tuomioistuin on tutkinut yksityiskohtaisesti taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden, johon riidanalaiset lausekkeet kuuluvat, ja katsonut, että tämän asiayhteyden perusteella ei voida vahvistaa, että tällaiset lausekkeet eivät olisi omiaan heikentämään kilpailua. Unionin yleinen tuomioistuin on siten vastannut GCP:n perusteluihin.

54. Komissio katsoo lisäksi, että edellä mainitusta tuomiosta Premier League (140 kohta) ilmenee, että periaate, jonka mukaan on katsottava, että kansallisten markkinoiden eristämistä kansallisten rajojen mukaan koskevan sopimuksen tavoitteena on kilpailun rajoittaminen, on täysin sovellettavissa yleisradiopalvelujen rajat ylittävään tarjoamiseen. Elokuva-alaan ei siis sovelleta mitään erityisjärjestelyä.

55. Edellä mainitussa tuomiossa Coditel II todetaan ainoastaan, että sopimuksella, jolla annetaan vain yhdelle lisenssinsaajalle yksinoikeus välittää teos jostain jäsenvaltiosta ja siten kieltää sen levittäminen muiden toimesta tietyn ajanjakson ajan, ei sinänsä ole kilpailunvastaista tavoitetta. Sitä vastoin silloin kun tällainen sopimus sisältää lisävelvoitteita, joilla pyritään takaamaan lisenssin hyödyntämiseen liittyvien alueellisten rajojen noudattaminen, tällaisten velvoitteiden tarkoituksena on lähtökohtaisesti kilpailun rajoittaminen. Edellä mainittu tuomio Coditel II koski lisäksi asiayhteyttä, jossa jakelijat olivat välittäneet yleisölle teoksen, ilman että niillä olisi ollut tarvittavia oikeuksia kyseisen lähetyksen alkuperäpaikan jäsenvaltiossa ja ilman että ne olisivat maksaneet mitään korvausta. Tämä asiayhteys on erilainen kuin nyt käsiteltävässä asiassa, jossa Sky voisi, sen jälkeen kun komissio on määrännyt sitoumusten noudattamisen velvoittavaksi, tarjota televisiolähetyspalvelujaan satelliitin välityksellä muulla ETA-alueella kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa asuville kuluttajille voimassa olevien asetuksen säännösten mukaisesti, kun sillä olisi asianomaisilla alueilla tarvittavat oikeudet, ja maksaa asianmukaisen korvauksen, jossa otetaan huomioon tosiasiallinen ja mahdollinen yleisö muissa jäsenvaltioissa.

56. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin on sen mielestä erottanut tuomion Coditel II asiayhteyden tuomion Football League Premier League asiayhteydestä ja viitannut perustellusti viimeksi mainittuun nyt käsiteltävässä asiassa.

57. Komissio väittää toiseksi, että unionin yleinen tuomioistuin ei ollut velvollinen nojautumaan päätöksessään Oxera-tutkimuksen sisältöön, koska on olemassa muita menetelmiä, joilla taataan asianmukainen tekijänoikeuskorvaus, kuin kansallisten markkinoiden eristäminen, kuten tosiasiallisen yleisön ja mahdollisen yleisön ottaminen huomioon sekä lähetysjäsenvaltiossa että missä tahansa muussa jäsenvaltiossa, jolloin yleisöt määritetään tietokoneen dekooderin tai IP-osoitteen haltijuuden perusteella, tai se, että on mahdollista neuvotella korvauksesta uudelleen, jos lisenssillä luovutetun sisällön arvoon vaikuttaa se, että kuluttajat ovat esittäneet omasta aloitteestaan huomattavan paljon ostotiedusteluja lähetysjäsenvaltion ulkopuolelta. Oxera-tutkimus ei myöskään sisällä mitään selvitystä, joka koskisi erityisesti sitoumusten seurausten vaikutusta kulttuurien monimuotoisuuteen.

58. Komissio huomauttaa kolmanneksi, että GCP:n perustelu, joka koskee sitoumuksista kulttuurien monimuotoisuudelle aiheutuvia seurauksia, perustuu sille olettamalle, että riidanalainen päätös koskee katsojia, jotka haluavat pääasiallisesti tehdä tilauksensa toimijoilta,

jotka lähettävät sisältöjä suurimmaksi osaksi englannin kielellä. Monet katsojat saattaisivat kuitenkin päättää olla tilaamatta televisiolähetyspalveluja televisiolähetystoiminnan harjoittajilta, jotka ovat sijoittautuneet oman jäsenvaltion ulkopuolelle, kielellisistä ja kulttuuriin liittyvistä syistä. BEUC lisää, että vain 20 prosentilla Ranskan väestöstä on tarvittava osaamistaso audiovisuaalisen teoksen seuraamiseksi ja ymmärtämiseksi vieraalla kielellä ilman tekstitystä. Komission ja BEUC:n mukaan unionin yleinen tuomioistuin on todennut perustellusti (valituksenalaisen tuomion 57 ja 69 kohta), että riidanalaisella päätöksellä pikemminkin edistetään tavoitetta suosia kulttuurien monimuotoisuutta kuin vaarannetaan se, koska annetut sitoumukset avaavat kuluttajille uusia mahdollisuuksia tutustua Paramountin sisältöihin.

59. BEUC katsoo tämän jälkeen, että kolmannen perusteen tutkimisedellytykset selvästi puuttuvat, koska vaikka siinä viitataan oikeudellisiin virheisiin, jotka rasittavat valituksenalaista tuomiota, GCP:n esittämät perustelut edellyttävät, että on otettava uudelleen käsiteltäväksi arviointi, jonka unionin yleinen tuomioistuin on esittänyt joistain todisteista. GCP on vain toistanut jo ensimmäisessä oikeusasteessa esitettyjä perusteluja, jotka liittyvät oletettuun alueellisen yksinoikeuden tarpeeseen elokuva-alan rahoittamista varten.

2. Oikeudellinen arviointi

60. On mielestäni asianmukaista tarkastella aluksi nyt käsiteltävän asian kohdetta ja ulottuvuutta sen selventämiseksi, että yleinen (oikeuspoliittinen) kysymys, joka liittyy geoblocking-kieltoon,[9] ei koske nyt käsiteltävän asian kohteena olevaa erityistä tilannetta.[10] Unionin tuomioistuimen on nyt käsiteltävässä asiassa valvottava muutoksenhakuvaiheessa unionin yleisen tuomioistuimen ensimmäisenä oikeusasteena antamaa tuomiota, jolla on vahvistettu komission päätöksen laillisuus. Kyseisellä päätöksellä, joka on tehty asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan mukaisessa menettelyssä, hyväksyttiin ja määrättiin velvoittaviksi sitoumukset, joita Paramount oli esittänyt joidenkin sellaisten sopimuslausekkeiden muuttamisesta, joilla annettiin joillekin eurooppalaisille yleisradiotoiminnan harjoittajille ehdoton alueellinen yksinoikeus luovutuksen kohteena oleviin tuotteisiin. Nämä sitoumukset, jotka liittyvät siis erityisiin ajallisesti rajoitettuihin (heinäkuu 2016 –heinäkuu 2021) lausekkeisiin, eivät nimenomaan niiden kohteen rajauksen ja ajallisen rajoituksen vuoksi ole omiaan vaikuttamaan yleiseen kysymykseen, joka koskee geoblocking-kieltoa audiovisuaalisella alalla, joka on tällä hetkellä jätetty kiellon soveltamisalan ulkopuolelle äskettäin annetulla asetuksella 2018/302, jota kuitenkin muutetaan kahden vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

61. Kolmannessa valitusperusteessa moititaan unionin yleistä tuomioistuinta lähinnä siitä, että se ei ole tuominnut sitä, että komissio ei ole ottanut asianmukaisesti huomioon taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä, johon ilmaistut kilpailuun liittyvät huolenaiheet kuuluvat, ja sitä, että komissio ei siis ole katsonut GCP:n menettelyssä esittämästä nimenomaisesta vaatimuksesta huolimatta, että SEUT 101 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut seikat, jotka olisivat kompensoineet riidanalaisen menettelytavan väitetyn kilpailunvastaisuuden, olisivat sovellettavissa.

[9] Tästä viimeksi perusteettomien maarajoitusten ja muiden asiakkaiden kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetusten (EY) N:o 2006/2004 ja (EU) 2017/2394 sekä direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta 28.2.2018 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/302 (EUVL 2018, L 60I, s. 1).

[10] Ks. komission vastinekirjelmä, jonka 11 kohdassa todetaan, että ”riidanalainen päätös ei koske ’geoblokkauksen’ ’tarkoitusta’, siltä osin kuin kyseessä ovat ’palvelut’ tai ’audiovisuaaliset sisällöt’ (kanteen 19, 20 ja 23 kohta), vaan ainoastaan sopimukseen perustuvia rajoituksia, jotka liittyvät passiiviseen myyntiin Paramountin Skylle myöntämän lisenssin kattaman alueen ulkopuolelle”.

62. Unionin tuomioistuimen mukaan komissio voi tehdä päätöksen, johon liittyy sitoumuksia, jos kolme edellytystä täyttyy:[11] 1) komission on ilmaistava kilpailuun liittyvät huolenaiheensa, ilman että on tarpeen osoittaa, että menettelytapa merkitsee kilpailusääntöjen rikkomista; 2) yritys esittää sitoumuksia, joilla voidaan poistaa komission ilmaisemat huolenaiheet asianmukaisesti; ja 3) sitoumusten hyväksymisestä tehtävässä päätöksessä on kuitenkin noudatettava suhteellisuusperiaatetta, joka on unionin oikeuden yleinen oikeusperiaate ja muodostaa perusteen, jonka perusteella arvioidaan minkä tahansa unionin toimielimen toimen laillisuutta, mukaan lukien komission päätökset, joita se tekee kilpailuviranomaisena.

63. On tärkeää korostaa, että – kuten asetuksen N:o 1/2003 9 artiklasta ilmenee, ennen kaikkea luettuna johdanto-osan 13 perustelukappaleen valossa – ”komissio on vapautettu velvollisuudesta luonnehtia ja todeta rikkominen, ja sen tehtävänä on ainoastaan tutkia ja mahdollisesti hyväksyä asianomaisten yritysten ehdottamat sitoumukset ottamalla huomioon ongelmat, jotka se on yksilöinyt ennakkoarvioinnissaan, sekä päämäärät, joita se tavoittelee”.[12]

64. Kun komissio panee tässä yhteydessä suhteellisuusperiaatteen täytäntöön, ”se vain tarkastaa, että kysymyksessä olevilla sitoumuksilla poistetaan sen asianomaisille yrityksille esittämät huolenaiheet ja että kyseiset yritykset eivät ole esittäneet vähemmän pakottavia sitoumuksia, joilla huolenaiheet voidaan poistaa yhtä asianmukaisesti. Tarkastusta tehdessään komission on kuitenkin otettava huomioon kolmansien edut”.[13]

65. Jokainen kolmesta vaiheesta, joihin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella sitoumuksia koskeva komission päätöksentekomenettely jakautuu, aiheuttaa merkittäviä ongelmia, jotka edellyttävät unionin tuomioistuimelta selvennyksiä. Korostan tässä yhteydessä, että nämä selvennykset ovat erityisen välttämättömiä hajautetussa kartellienvastaisessa seuraamusjärjestelmässä.

66. Ensinnäkin on selvennettävä, mitä tarkoitetaan käsitteellä ”kilpailuun liittyvät huolenaiheet” ja mikä on näin ollen sen laillisuusvalvonnan laajuus, jota unionin tuomioistuimelta edellytetään. Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että koska sitoumusten hyväksymisestä tehtävä päätös ei edellytä kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista, komission ei tarvitse tutkia ja perustella päätöstään yhtä yksityiskohtaisesti kuin siltä edellytetään tavanomaisessa tapauksessa, jossa on kyse kilpailunvastaisen menettelytavan toteamista koskevasta menettelystä. Tällä tavoin voidaan täyttää edellytys, joka on edellä mainitun asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan taustalla, eli pyrkimys prosessiekonomiaan EUT-sopimuksen kilpailusääntöjen tehokkaalla soveltamisella nopeasti ja resursseja rajoitetusti käyttäen (kuten unionin yleinen tuomioistuinkin nimenomaisesti myöntää erityisesti valituksenalaisen tuomion 99 kohdassa). Tämän keinon käyttö antaa komissiolle mahdollisuuden vapauttaa resursseja, joita se voi käyttää käsitellessään muita tapauksia, jotka edellyttävät päätöstä siitä, onko kyseessä asetuksen N:o 1/2003 7 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus.[14] Samaan aikaan yritykset, jotka päättävät itsenäisesti esittää sitoumuksia, ”hyväksyvät tietoisesti sen, että niiden myönnytyksillä saatetaan ylittää se, mitä komissio itse voisi niiltä edellyttää päätöksessä, jonka se tekisi kyseisen asetuksen 7 artiklan perusteella

[11] Ks. viimeksi tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 40 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

[12] Tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 40 kohta).

[13] Tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 41 kohta).

[14] Yhdyn näkemykseen, jonka mukaan, toisin kuin asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan mukaisessa menettelyssä, jossa komissio nojautuu yritysten vapaaehtoisesti esittämiin sitoumuksiin, ”7 artiklan mukaisen päätöksen yhteydessä komission pitäisi keksiä mahdolliset korjaustoimenpiteet yksin, mikä vaatisi huomattavasti laajempia ja pitkäaikaisempia tutkimuksia ja laajempaa tosiseikkojen arviointia”, ks. julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2009:555, 51 kohta).

yksityiskohtaisen tutkinnan jälkeen. Kyseisiä yrityksiä vastaan vireille pannun kilpailusääntöjen rikkomista koskevan menettelyn päättämisen ansiosta yritykset voivat sitä vastoin välttää sen, että kilpailuoikeuden rikkominen todetaan ja mahdollisesti määrätään sakkoa”. [15]

67. Näin ollen komissio voi tehdä päätöksen sitoumusten hyväksymisestä kehittelemättä vahvaa teoriaa kilpailunvastaisesta vahingosta normaalisti edellytetyllä tavalla. Vaikka sovitaan, että vahva vahinkoa koskeva teoria ei ole tarpeen, tämä ei merkitse sitä, että kilpailunvastaisen vahingon uskottava kuvaaminen ei olisi tarpeen. Komission vapauttaminen normaalisti edellytettävästä tutkimus- ja perusteluvelvollisuudesta ei voi oikeuttaa komission huolenaiheiden muuttamista pelkäksi periaatteelliseksi pyynnöksi tai varsinkaan väitteeksi, jota eivät tue tutkinta eivätkä perustelut, jotka voivat olla yksinkertaisia mutta kuitenkin uskottavia ja joilla on kyettävä antamaan vastaus menettelyn aikana esiin tulleisiin kysymyksiin. Minusta olennaista on, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa vahvistettu prosessiekonomian vaatimus tasapainotetaan unionin kilpailuoikeuden muiden vaatimusten kanssa. Kyseessä on näet tutkimuksen kohteena olevan yrityksen puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen, kun tämä varmasti päättää omasta aloitteestaan esittää sitoumuksia, mutta tämä valinta on tehtävä asiayhteydessä, jossa varmistetaan, että komission päätökset sitoumusten hyväksymisestä tehdään sellaisessa menettelyssä, jossa otetaan tosiasiallisesti huomioon yrityksen puolustuksekseen esittämät perustelut, ja ne perustuvat oikein määriteltyyn kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollisuuteen. Muussa tapauksessa kilpailuoikeuden järjestelmä altistettaisiin vakaville kielteisille seurauksille ennakoitavuuden ja legitimiteetin näkökulmasta.

68. Tarkemmin sanoen on olemassa tehokkuuden paradoksi, jota ei voida jättää huomiotta. Kuten edellä huomautin, sitoumusten hyväksymistä koskevat menettelyt on otettu käyttöön kilpailuoikeuden tehokkuuden lisäämiseksi. Komission ja kansallisten viranomaisten käytäntö on tuonut siitä esiin tällaisia hyötyjä. Keinon laaja ja käytännössä rajaton käyttö voi kuitenkin johtaa huomattavaan kilpailuoikeudelliseen epävarmuuteen: mitkä ovat kilpailunvastaisten menettelytapojen rajat sitoumuksia sisältävien päätösten valossa? Mikä on kilpailuoikeuden mukaista ja mikä on sen sijaan kiellettyä? Lisäksi on vältettävä sitä, että komissio ja kansalliset viranomaiset lankeaisivat lainsäätäjän tarjoamaan houkutukseen ja tekisivät sitoumuksia sisältäviä päätöksiä, ei niinkään kilpailunvastaisten menettelytapojen korjaamiseksi vaan tietyn muodon antamiseksi markkinoiden taloudellisille suhteille.

69. Seurauksena voi olla kilpailusääntöjen ennakoitavuuden menettäminen ja viime kädessä sen tehokkuuden ja samalla sen legitimiteetin heikkeneminen. Tästä syystä on välttämätöntä, että sitoumuksia sisältävät päätökset pysytetään aina siinä oikeudellisten rajojen järjestelmässä, jonka varmistajina ovat unionin tuomioistuimet ja kansalliset tuomioistuimet, jotka hyödyntävät sitoumuksia vahvistamaan kilpailuoikeuden täytäntöönpanoa, ilman että aiheutettaisiin se vaara, että niitä käytetään liikaa ja tarpeettomasti. [16]

70. Tästä voidaan päätellä, että sitoumusten hyväksymisestä tehtävän päätöksen on perustuttava kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollisuuteen eli tutkimukseen, joka koskee yritysten käyttäytymistä ja asiayhteyttä, johon se liittyy, minkä perusteella kyseisten yritysten menettelytapojen vuoksi kilpailulle aiheutunutta vahinkoa voidaan pitää mahdollisena ja tosiasiallisesti todennäköisenä, vaikkakaan ei vielä selvitettynä. Rikkomusta ei siis todeta, mutta

[15] Tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 48 kohta).

[16] Oikeusvarmuuden periaatteesta, joka on yksi yleisistä oikeusperiaatteista, kuten ilmenee 24.6.2019 annetusta tuomiosta Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, 75 kohta), seuraa välttämättä ”luottamuksensuojan periaate, joka edellyttää yhtäältä, että lainsäädännön on oltava selvää ja täsmällistä, ja toisaalta, että yksityisten on voitava ennakoida lainsäädännön soveltamista”, kuten todetaan 11.9.2019 annetussa tuomiossa Călin (C-676/17, EU:C:2019:700, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Samansuuntaisesti todetaan 19.12.2019 annetussa tuomiossa GRDF (C-236/18, EU:C:2019:1120,42 kohta).

komissio ei voi tyytyä esittämään pelkkiä arvailuja tai yleisluontoisia hypoteeseja, joita ei ole tarkistettu edes suppeasti, sen aineiston perusteella, joka on joka tapauksessa esitetty menettelyn aikana.

71. Jos edellä esitetty hyväksytään, siitä seuraa kaksi asiaa. Ensimmäinen liittyy siihen, että jos huolenaihe koskee tarkoitukseen perustuvaa kilpailusääntöjen rikkomista, komissio on velvollinen tarkastelemaan oikeudellista ja taloudellista asiayhteyttä, johon tutkittava menettelytapa kuuluu. Toinen liittyy siihen, että jos yritys, joka on omaksunut tutkimuksen kohteena olevan menettelytavan, tai muut oikeussubjektit, jotka osallistuvat eri perustein menettelyyn, ovat esittäneet seikkoja perustellakseen menettelytapaa, joka saattaisi ensi arviolta vaikuttaa kilpailunvastaiselta, komission on tutkittava tällaiset seikat päätöksessään edes suppeasti.

a) Kilpailuun liittyvien huolenaiheiden kohteena olevan menettelytavan oikeudellisen ja taloudellisen asiayhteyden arviointi

72. Ensimmäinen kohta liittyy unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jossa on selvästi todettu, että tarkoitukseen perustuva kilpailusääntöjen rikkominen edellyttää joka tapauksessa sen oikeudellisen ja taloudellisen asiayhteyden tarkastelua, johon tutkittava menettelytapa liittyy. Tässä yhteydessä on riittävää viitata runsaaseen oikeuskäytäntöön, joka alkoi tuomiosta Cartes Bancaires [17] ja on jatkunut äskettäin annettuun tuomioon Generics. [18]

73. Nyt käsiteltävässä tapauksessa unionin yleinen tuomioistuin on kehittänyt komission tiiviitä perusteluja (riidanalaisen päätöksen 43 ja 44 kohta) ja tutkinut oikeudellista ja taloudellista asiayhteyttä, johon riidanalainen menettelytapa kuuluu, sekä ottanut huomioon elokuvateollisuuden rahoitusjärjestelmän erityispiirteet määrittäessään kyseisten televisiolähetystoimintaa koskevien sopimusten tarkoituksen. Valituksenalaisen tuomion 49–57 kohta koskevat näet oikeudellista ja taloudellista asiayhteyttä, johon riidanalaiset lausekkeet kuuluvat.

74. Tähän liittyvät viittaukset edellä mainittuun tuomioon Premier League eivät ole, kuten GCP ja oikeudenkäyntiin valittajan vaatimuksia tukeakseen väliintulijoina osallistuvat osapuolet väittävät, virheellisiä eivätkä harhaanjohtavia.

75. Markkinoiden eristämistä voidaan näet ensi arviolta pitää kartellisääntöjen rikkomisena myös televisiolähetystoiminnan alalla. [19] Näin on silloinkin, kun sopimuksen kohteena olevaan omaisuuteen liittyy immateriaalioikeus. [20]

[17] Tuomio 11.9.2014, CB v. komissio (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 155 kohta).

[18] Tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym. (C-307/18, EU:C:2020:52, 82 kohta).

[19] Tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631), jossa todetaan, että ”sopimus, jolla pyritään eristämään uudelleen kansalliset markkinat, saattaa olla EUT-sopimuksen tavoitteen, joka koskee kansallisten markkinoiden yhtenäistämistä yhtenäismarkkinat muodostamalla, vastainen” (139 kohta). Ja että ”mainittu oikeuskäytäntö on täysin siirrettävissä koskemaan rajat ylittävien televisiolähetyspalvelujen suorittamista” (140 kohta).

[20] Unionin tuomioistuin aloitti tämän tulkintalinjan 13.7.1966 annetussa tuomiossa Consten Grundig v. komissio (56/64 ja 58/64, EU:C:1966:41), jossa rekisteröidyn tavaramerkin luovuttaminen oli ollut yksi keinoista antaa alueellista suojaa jakelijalle, ja myöhemmin tuomio 8.6.1982, Nungesser ja Eisele v. komissio (258/78, EU:C:1982:211). Ks. lääkealan osalta viimeksi tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym. (C-307/18, EU:C:2020:52), jonka 79 kohdassa todetaan, että ”teollinen tai kaupallinen oikeus on oikeudellinen instituutio, joten sillä ei ole SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan ominaispiirteitä, mutta sen käyttäminen voi kuulua perussopimuksen mukaisten kieltojen piiriin aina, kun ilmenee, että se on yritysten välisen järjestelyn kohde, keino ja seuraus – – siitä huolimatta, että siinä voidaan ilmaista hyväksyttävällä tavalla tekijänoikeus, jonka se antaa haltijalleen, erityisesti oikeus vastustaa mitä tahansa loukkausta”.

76. Tuomio Coditel II, jota valittajakin on siteerannut omien väitteidensä tueksi, ei vahvista GCP:n näkemystä, jonka mukaan nyt käsiteltävässä asiassa ei voi olla kyseessä kilpailusääntöjen rikkominen, koska unionin tuomioistuin on tyytynyt toteamaan siinä, että ”yksinomaan se seikka, että elokuvan tekijänoikeuden haltija on myöntänyt vain yhdelle lisenssinsaajalle yksinoikeuden esittää tätä elokuvaa tietyn ajan jäsenvaltion alueella ja siten kieltää elokuvan levittäminen kolmansien osapuolten toimesta, ei kuitenkaan ole riittävä peruste sille päätelmälle, että tällaista sopimusta on pidettävä perustamissopimuksessa kielletyn yritysten välisen järjestelyn tarkoituksena, keinona tai seurauksena”. [21]

77. Unionin tuomioistuin siteeraa tuomiossa Premier League juuri tuomiota Coditel II nimenomaan todetessaan, että nämä kaksi tuomiota eivät sulje toisiaan pois, mihin valittajan näkemys näyttäisi viittaavan, vahvistaakseen edellä mainitun periaatteen, jonka mukaan sopimuksia, joita tehdään sisämarkkinoiden jakamiseksi, ei aina pidetä tarkoitukseen perustuvina kilpailunrajoituksina, mutta lisää kuitenkin, että ”lisävelvoitteet”, joilla tehdään yksinoikeudesta ”ehdoton”, voivat tehdä tällaisista sopimuksista tarkoitukseen perustuvia kilpailunrajoituksia.

78. Valituksenalaisessa tuomiossa ei siis laajenneta automaattisesti tuomiota Premier League koskemaan nyt käsiteltävää asiaa vaan ainoastaan mukautetaan periaatetta unionin tuomioistuimen aikaisempien tuomioiden mukaisesti.

79. Näin ollen silloin, kun yksityisten välisessä sopimuksessa ylitetään niiden hyötyjen olennainen ydin, joka immateriaalioikeudellisella yksinoikeudella on tarkoitus antaa, sopimus voi olla kilpailua rajoittava.

80. Kaikki tämä kuitenkin edellyttää, että taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, johon tällaiset lisäehdot kuuluvat, merkitsee sitä, etteivät ne voi olla hyväksyttäviä.

81. Unionin yleisen tuomioistuimen tekemässä tutkimuksessa (jossa edellä mainitulla tavalla selvennetään komission tekemää tutkimusta) vahvistetaan tämä lähtökohta ja sovelletaan sitä nyt käsiteltävään asiaan.

82. Unionin yleinen tuomioistuin on näet ottanut huomioon taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden ja etenkin elokuvateollisuuden rahoitusjärjestelmän erityispiirteet ja esittänyt valikoiman vaihtoehtoja, joilla voidaan taata asianmukainen korvaus tekijänoikeuden haltijalle kyseisellä alalla, osoittamalla vakuuttavalla tavalla, että tekijänoikeuden suojaaman omaisuuden olemassaolon perusteella ei voida sulkea ehdottomalla tavalla pois sitä mahdollisuutta, että audiovisuaalisella alalla voisi olla kiellettyjä kilpailunvastaisia toimia, jos siellä on tehty markkinoiden eristämistä koskevia sopimuksia.

83. Unionin yleinen tuomioistuin on näet muistuttanut, että vaikka immateriaalioikeuksien ydinsisältönä on erityisesti taata niihin perustuvien oikeuksien haltijoille mahdollisuus hyötyä kaupallisesti suojatun aineiston levittämisestä tai luovuttamisesta myöntämällä lisenssejä korvausta vastaan, ei ”tällainen ydinsisältö takaa kyseisten oikeuksien haltijoille mahdollisuutta vaatia korkeinta mahdollista korvausta. Ydinsisällön mukaan niille taataan – tekijänoikeusdirektiivin johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa ja lähioikeusdirektiivin johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa todetulla tavalla – vain asianmukainen korvaus jokaisesta suojatun aineiston käytöstä”. [22]

[21] Tuomio 6.10.1982, Coditel ym. (262/81, EU:C:1982:334, 15 kohta).

[22] Tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 107 ja 108 kohta).

84. Lähinnä ”mahdollinen tilaushintojen aleneminen Ranskan alueella tasolta, jolla ne ovat siihen mennessä olleet riidanalaisten lausekkeiden soveltamisen takaaman ehdottoman alueellisen suojan ansiosta, voidaan korvata sillä, että Paramount on ilmoittanut riidanalaisen päätöksen nojalla velvoittaviksi tulleiden sitoumusten täytäntöönpanemiseksi aikomuksestaan olla enää vaatimatta kyseisten lausekkeiden soveltamista. Tämä ilmoitus merkitsee sitä, että kantaja voi jatkossa vapaasti kohdistaa toimintaansa koko ETAssa eikä pelkästään Ranskassa asuvaan asiakaskuntaan” (valituksenalaisen tuomion 57 kohta).

85. Taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden tutkimus, jonka komissio on tehnyt ja johon unionin yleinen tuomioistuin on viitannut, vahvistaa siis, että voidaan abstraktisti ajatella, että kyseessä on ”kilpailuun liittyvä huolenaihe”, joka sisältää kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollisuuden edellä kuvatulla tavalla.

b) SEUT 101 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen vapautusten sovellettavuus asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa tarkoitettuun menettelyyn

86. Toinen kohta on ongelmallisempi ja yksi merkityksellisimmistä seikoista nyt käsiteltävässä asiassa. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa näet valituksenalaisessa tuomiossa (62 kohta),[23] että SEUT 101 artiklan 3 kohdassa määrättyjen edellytysten täyttymisen tai täyttymättä jäämisen selvittäminen edellyttää kilpailunvastaisen menettelytavan toteamista. Tämän mallin mukaan komission pitäisi, jos sillä on kilpailuun liittyvä huolenaihe, selvittää ensin SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun lainvastaisuuden olemassaolo ja vasta kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisen jälkeen selvittää, ovatko 3 kohdan mukaiset oikeuttamisperusteet olemassa. Koska sitoumusten hyväksymispäätösten yhteydessä ei ole todettu kilpailusääntöjen rikkomista, unionin yleisen tuomioistuimen mielestä ei tarvitsisi selvittää 3 kohdan mukaisten edellytysten täyttymistä.

87. Unionin yleisen tuomioistuimen ehdottama ratkaisu johtaa mielestäni ristiriitaisiin tuloksiin, joilla tehdään tyhjäksi kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollisuuden olemassaolon merkitys niiden huolenaiheiden perustana, jotka sitoumuksilla pitäisi kyetä ylittämään, ja se on vastoin SEUT 101 artiklan logiikkaa, joka koskee lähinnä todistustaakan jakoa komission ja asianosaisten välillä.

88. Komission näkemyksen mukaisesti sitoumuksen hyväksymisestä tehtävä päätös voisi siten johtaa kahteen ristiriitaan. Yhtäältä estettäisiin menettelytapa, joka ei olisi ristiriidassa kilpailuoikeuden kanssa (mikä merkitsisi ”virheellistä positiivista tulosta”, joka on yksi kartellienvastaisten käytäntöjen vakavimmista vaaroista ja joka olisi helposti vältettävissä, jos tehtäisiin edes suppea arviointi asianomaisesta menettelytavasta SEUT 101 artiklan 3 kohdan valossa). Toisaalta sitoumuksilla tehty muutos tähän menettelytapaan vaarantaisi nämä samat vaatimukset, jotka on asetettu kyseisessä 3 kohdassa ja joiden täyttymistä primäärioikeudessa edellytetään niin vahvasti, että ne asetetaan etusijalle SEUT 101 artiklan 1 kohdan nojalla suoritettavaan kilpailunvastaisuuden ensimmäiseen arviointiin nähden.

89. Jos otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti edes SEUT 101 artiklan 1 ja 3 kohta, voidaan suppeankin tutkimuksen perusteella yksilöidä kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollisuus, jonka perusteella sitoumusten hyväksyminen on perusteltua. Muussa tapauksessa komissio tutkisi puutteellisesti osatekijää, jota on SEUT 101 artiklassa pidetty olennaisen tärkeänä

[23] Mutta myös komissio 6.2.2020 pidetyn istunnon aikana (istunnosta laaditun keskustelupöytäkirjan s. 7 ja 8).

kilpailusääntöjen rikkomisen toteamiseksi. Kuten olen useaan kertaan huomauttanut, sitoumusten hyväksymistä koskevassa menettelyssä ei edellytetä kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista, mutta edellytetään vähintään, että on olemassa kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollisuus. Koska SEUT 101 artiklassa edellytetään kilpailunvastaisen menettelytavan toteamiseksi kahta vaihetta, jotka määritetään SEUT 101 artiklan 1 ja 3 kohdassa, myös kilpailusääntöjen rikkomisen mahdollisuuden toteamiseksi tutkimuksen pitäisi koskea molempia kohtia. Joskin, korostettakoon tätä, huomattavasti pinnallisemmin ja huomattavasti suppeammin perusteluin kuin edellytetään kilpailusääntöjen rikkomisen toteamiseksi.

90. Lopuksi on huomautettava, että SEUT 101 artiklan 1 ja 3 kohdassa määritellään myös yksi todistustaakan jakamista koskeva tapa.[24] Komissio yksilöi 1 kohdan mukaisesti mahdollisen kilpailusääntöjen rikkomisen ja esittää teorian siitä, miten siitä on syntynyt kilpailunvastaista vahinkoa, ja yksityinen vastaa siihen ja pyrkii kumoamaan komission esitykset vetoamalla 101 artiklan 3 kohdan edellytysten täyttymiseen. En ymmärrä, miksi tätä logiikkaa pitäisi muuttaa silloin, jos komissio päättää valita keinoksi sitoumusten antamisen. Menettelyn osapuolten on menettelyn alkuvaiheessakin saatava täydet puolustautumisoikeudet, joita käyttäessään ne eivät ainoastaan suojele omia etujaan vaan joilla, jos SEUT 101 artiklan 3 kohdan mukaiset perusteet täyttyvät, osaltaan vältetään sellaisten menettelytapojen estäminen, jotka päinvastoin palvelevat intressejä, jotka ovat SEUT 101 artiklan 3 kohdan taustalla ja joita pidetään EUT-sopimuksessa ensisijaisen tärkeinä.

91. Katson siis, että komission on huolehdittava molemmista SEUT 101 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaisista vaiheista myös menettelyssä, jossa hyväksytään yrityksen esittämät sitoumukset, ja että se ei näin ollen voi vapautua velvollisuudesta ottaa edes suppeasti huomioon menettelyn luonteen mukaisesti asianosaisten tai menettelyyn väliintulijoina osallistuvien osapuolten näkemyksiä, jotka koskevat edellä mainitun 3 kohdan mukaisten edellytysten täyttymistä.

92. Kun edellä mainittuja periaatteita sovelletaan nyt käsiteltävään asiaan, huomataan, että saattaisi olla niin, että edellä hylätty unionin yleisen tuomioistuimen ehdoton toteamus, joka vaikuttaa siltä, että siinä suljetaan yleisesti pois SEUT 101 artiklan 3 kohdan sovellettavuus sitoumuksia koskevassa menettelyssä, ei tee tuomiota tältä osin pätemättömäksi, koska konkreettisesti sekä komissio että unionin yleinen tuomioistuin ovat esittäneet sitoumusten hyväksymistä koskevan menettelyn luonteen mukaisia tiiviitä perusteluja, minkä vuoksi kyseessä ei ole perustelujen puuttuminen, joka on yhden valitusperusteen kohteena.

93. Kun unionin yleisen tuomioistuimen 53–57 ja 67–72 kohdassa esittämiä perusteluja luetaan yhdessä komission päätöksen 40–44 ja 50–53 kohdassa esitettyjen perustelujen kanssa, voitaisiin näet päätellä, että riidanalaiset lausekkeet ”eivät täytä vähintään yhtä SEUT 101 artiklan 3 kohdassa määrätyistä päällekkäisistä edellytyksistä eli sitä, että asianomaisille yrityksille ei aseteta rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä näiden [immateriaali]oikeuksien suojaamiseksi” (valituksenalaisen tuomion 67 kohta).

[24] Vakiintuneessa oikeuskäytännössä useaan kertaan mainitun asetuksen N:o 1/2003 2 artiklassa vahvistetun normaalin todistustaakan jakautumisen mallin mukaan ”sen osapuolen tai viranomaisen, joka väittää kilpailusääntöjä rikotun, tehtävänä on todistaa rikkominen tapahtuneeksi, ja yrityksen tai yritysten yhteenliittymän, joka vetoaa puolustautumisperusteeseen kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista vastaan, tehtävänä on osoittaa, että edellytykset sen säännön, josta kyseinen puolustautumisperuste on johdettu, soveltamiselle täyttyvät, joten kyseisen viranomaisen on tällöin turvauduttava muihin todisteisiin”, tuomio 26.1.2017, Duravit ym. v. komissio (C-609/13 P, EU:C:2017:46, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. vastaavasti tuomio 17.6.2010, Lafarge v. komissio (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 29 kohta).

94. SEUT 101 artiklan 3 kohdassa näet sallitaan se, että julistetaan, että 1 kohdan määräykset eivät koske yritysten välistä sopimusta, joka ”osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä”, sillä edellytyksellä, että asianomaisille yrityksille ei aseteta ”rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi”.

95. Unionin yleisen tuomioistuimen ja komission mielestä riidanalaisissa lausekkeissa määrätään rajoituksista, joilla mennään ”pidemmälle kuin on tarpeen immateriaalioikeussuojaa tarvitsevien audiovisuaalisten teosten tuotantoa ja jakelua varten”[25] (valituksenalaisen tuomion 67 kohta) kulttuurien monimuotoisuudenkaan suojelemiseksi.

96. Ehdottomalla alueellisella suojalla pikemminkin ”ylitetään selvästi se, mikä on välttämätöntä SEUT 101 artiklan 3 kohdassa edellytetyn tuotannon tai tuotteiden jakelun tehostamisen taikka teknisen tai taloudellisen kehityksen edistämisen kannalta, minkä osoittaa kyseisten sopimusten osapuolten halu kieltää kokonaan televisiolähetysten rajat ylittävät lähetyspalvelut, vaikka kyseessä ovat teokset, joiden osalta Paramount on itse myöntänyt lisenssin ja niitä levitetään jonkin jäsenvaltion alueella (ks. vastaavasti tuomio 8.6.1982, Nungesser ja Eisele v. komissio, 258/78, EU:C:1982:211, 77 kohta)” (valituksenalaisen tuomion 68 kohta). Tällainen eristäminen ja hintaerot, joita se aiheuttaa, eivät näet olisi yhteensovitettavissa EUT-sopimuksen olennaisen päämäärän eli sisärajattomien markkinoiden kanssa (riidanalaisen päätöksen 43 ja 44 kohta ja valituksenalaisen tuomion 57 kohta).

97. Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin on esittänyt siinä mielessä riittävät perustelut, että ETA-maissa on olemassa elokuvatuotannon rahoituksen vaihtoehto – ja siis vaihtoehto muun muassa kulttuurien monimuotoisuuden suojelemiseksi – suhteessa markkinoiden eristämiseen ehdottoman maantieteellisen yksinoikeuden avulla: ”se, että tulot, joita kantaja saa Ranskassa sijaitsevilta asiakkailta, mahdollisesti vähentyvät, voidaan korvata sillä, että kun riidanalaisella päätöksellä velvoittaviksi määrätyt sitoumukset toteutetaan, se voi jatkossa vapaasti kohdistaa toimintaansa asiakaskuntaan, joka sijaitsee koko ETAssa eikä yksinomaan Ranskassa” (valituksenalaisen tuomion 69 kohta).

98. Näin ollen, ”vaikka kantaja käyttää osan tuloistaan erityistä tukea tarvitsevien audiovisuaalisten tuotteiden rahoittamiseen, normaali kilpailu, joka on nyttemmin avattu ETAn tasolla, antaa näin ollen sille mahdollisuuksia, jotka riidanalaiset lausekkeet siltä kielsivät niin kauan kuin Paramountilla oli aikomus vaatia niiden noudattamista” (valituksenalaisen tuomion 57 kohta).

c) Osittainen päätelmä

99. Tehdäkseni päätelmät tältä osin katson, että kolmannessa valitusperusteessa esitetty moite, jonka mukaan perustelut ovat puutteelliset ja tosiseikat on tutkittu puutteellisesti, voitaisiin jättää hyväksymättä, kun otetaan huomioon sekin, että unionin yleiselle tuomioistuimelle asetetun velvollisuuden, jonka mukaan sen on perusteltava päätöksensä, ei voida katsoa edellyttävän sitä, että sen olisi vastattava yksityiskohtaisesti kaikkiin asian osapuolen esittämiin väitteisiin. Pikemminkin on katsottava, että riittää, kun tuomion perusteluista ilmenee selkeästi ja yksiselitteisesti unionin yleisen tuomioistuimen päättely siten, että asianosaisille selviävät

[25] Teollis- ja tekijänoikeuksien erityinen kohde ei näet takaa sitä, että asianomaisten oikeuksien haltijoilla olisi mahdollisuus vaatia korkeinta mahdollista korvausta; siltä osin kuin kyseessä on yleisradiolähetystoiminta, tällaisen palkkion on oltava erityisesti sopivassa suhteessa kyseistä lähetystä koskeviin muuttujiin, joihin kuuluu niiden tosiasiallinen yleisö ja niiden mahdollinen yleisö (komission päätöksen 41 ja 42 kohta sekä valituksenalaisen tuomion 53 ja 54 kohta).

päätöksen syyt ja että unionin tuomioistuin voi tutkia päätöksen laillisuuden.[26] Se seikka, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt asiakysymyksen osalta toisen päätelmän kuin valittaja, ei voi sellaisenaan aiheuttaa sitä, että valituksenalaista tuomiota rasittaisi perustelujen puuttuminen.[27]

100. Unionin yleinen tuomioistuin on esittänyt riittävät perustelut riidanalaisen menettelytavan tarkastelemisesta erityisessä oikeudellisessa ja taloudellisessa asiayhteydessään ja tehnyt päätelmät, jotka poikkeavat valittajan esittämistä mutta jotka eivät vaikuta ilmeisen virheellisiltä.

101. Vaikka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt virheen todetessaan yleisesti, että SEUT 101 artiklan 3 kohdan mukaiset vapautukset eivät ole sovellettavissa asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan mukaiseen menettelyyn, riidanalainen päätös ja valituksenalainen tuomio sisältävät riittävästi perusteluja, jotta voidaan katsoa, että siinä määrättyjä vapautuksia ei voida soveltaa nyt käsiteltävään asiaan. Tästä syystä ehdotan, että unionin tuomioistuin hylkää kolmannen valitusperusteen perusteettomana.

B Neljäs valitusperuste, jossa valittaja väittää unionin yleisen tuomioistuimen tulkinneen virheellisesti asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa ja SEUT-sopimuksen 101 ja 102 artiklan mukaisissa menettelyissä sovellettavista käytännesäännöistä annetun komission tiedonannon[28] (jäljempänä käytännesäännöt) 128 kohtaa

1. Asianosaisten lausumat

102. GCP väittää Ranskan tasavallan tukemana unionin yleinen tuomioistuin tulkinneen virheellisesti asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa ja käytännesääntöjen 128 kohtaa todetessaan (valituksenalaisen tuomion 118 ja 119 kohta), että riidanalaisten lausekkeiden tavoitteena on niiden laadun perusteella kansallisten markkinoiden eristäminen koko ETAssa ilman että niiden taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden perusteella voitaisiin todeta, että ne eivät ole omiaan heikentämään kilpailua, ja että mikään muu Paramountin esittämistä sitoumuksista, jotka vaikuttavat vähemmän haitallisesti GCP:hen, ei olisi ollut asianmukainen.

103. GCP huomauttaa yhdessä Ranskan tasavallan kanssa ensinnäkin, että kun komissio on hyväksynyt Paramountin sitoumukset, jotka koskivat kaikkia ETA:n lähetystoiminnan harjoittajien kanssa tehtäviä sopimuksia, kun taas kilpailuun liittyvät huolenaiheet, jotka sisältyivät komission ennakkoarviointiin, koskivat vain yksinoikeuksia Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa, se ei ollut ottanut huomioon muiden markkinoiden, erityisesti Ranskan markkinoiden, erityispiirteitä, sillä sen lainsäädäntö- ja rahoitusjärjestelmään liittyy se erityispiirre, että audiovisuaalisen teoksen rahoituksesta vastaavat pääsääntöisesti GCP:n kaltaiset yleisradiotoiminnan harjoittajat.

104. Kun unionin yleinen tuomioistuin on vahvistanut komission näkemyksen, se on loukannut suhteellisuusperiaatetta ja kolmansien osapuolten oikeuksien noudattamisen periaatetta, sellaisina kuin ne on vahvistettu erityisesti 29.6.2010 annetussa tuomiossa komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 41 kohta). Unionin yleinen tuomioistuin on näet tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 106 kohdassa komission toimineen

[26] Julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2009:555, 100 kohta).

[27] Julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2009:555, 102 kohta).

[28] EUVL 2011, C 308, s. 6.

sen harkintavallan rajoissa, joka sille on annettu asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa, ja suojelleen sen tavoitetta (prosessiekonomia ja tehokkuuteen liittyvät näkökohdat), ilman että se olisi loukannut GCP:n sopimusperusteisia tai prosessuaalisia oikeuksia enempää kuin on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

105. Ranskan tasavalta lisää, että se, että ei ole esitetty mitään muuta sitoumusta, jolla voitaisiin vastata asianmukaisella tavalla komission yksilöimiin kilpailuun liittyviin huolenaiheisiin, ei ole riittävä peruste todeta, että kolmansien osapuolten intressit olisi otettu tosiasiallisesti huomioon. Koska sitoumukset ovat komission ja asianomaisen yrityksen välisten erillisten neuvottelujen tulosta, olisi vaikeaa kuvitella, että kolmansien osapuolten intressit voitaisiin ottaa huomioon sitoumusten esittämistä koskevan menettelyn yhteydessä ainoastaan siten, että tarjottuja sitoumuksia verrataan asianomaisen yrityksen mahdollisesti esittämiin muihin sitoumuksiin.

106. UPC korostaa, että riidanalainen päätös vaikuttaa sitä vastoin elokuva-alan kaikkien toimijoiden intresseihin. Se näet huomauttaa, että vuonna 2018 maksuttomat ja maksutelevisiokanavat rahoittivat 97,8 prosenttia ranskalaistaustaisista elokuvista, joiden budjetti oli vähintään 4 miljoonaa euroa, ja 77,2 prosenttia elokuvista, joiden taattu budjetti oli 1–4 miljoonaa euroa. GCP on tehnyt ennakkohankinnan 113 ranskalaistaustaisesta elokuvasta ja 93,9 prosentista niistä ranskalaistaustaisista elokuvista, joiden kustannukset olivat yli 7 miljoonaa euroa. Unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut näitä seikkoja huomioon tutkimuksessaan eikä myöskään sitä, että jos riidanalainen päätös pysytettäisiin, saatettaisiin horjuttaa täydellisesti markkinoiden kaikkien toimijoiden sopimusstandardeja.

107. GCP väittää toiseksi, että käytännesääntöjen 128 kohdan ja niiden alaviitteen 76 kohdan mukaisesti sitoumusten on oltava selviä ja suoraan voimaan tulevia eikä niiden täytäntöönpano saa riippua sellaisten kolmansien osapuolten suostumuksesta, joita ne eivät sido.

108. Unionin yleinen tuomioistuin on loukannut tätä periaatetta, kun se on todennut valituksenalaisen tuomion 104 kohdassa, että komission päätös ei merkitse puuttumista GCP:n sopimusvapauteen, koska se voisi saattaa asian kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi ja vaatia, että tämä toteaa riidanalaiset lausekkeet SEUT 101 artiklan 1 kohdan mukaisiksi ja tekee Paramountin osalta kansallisen lainsäädännön mukaiset päätelmät. Kun unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi todennut kyseisen tuomion 103 kohdassa, että komission tehtävänä on aloittaa menettely uudelleen, jos kansallinen tuomioistuin toteaisi Paramountin laiminlyöneen sitoumuksissa omaksumansa velvoitteet, se on nimenomaisesti tunnustanut, että sitoumuksen täytäntöönpano riippuisi GCP:n tahdosta, mutta ei ole esittänyt kaikkia oikeudellisia seurauksia tästä päätelmästä.

109. GCP väittää yhdessä Ranskan tasavallan kanssa kolmanneksi, että kun unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 100 kohdassa, että riidanalainen päätös voi enintään vaikuttaa kansallisen tuomioistuimen arviointeihin vain siltä osin kuin se sisältää ennakkoarvioinnin, se on loukannut vakavalla tavalla kolmansien osapuolten oikeuksia. Tällä päätöksellä evätään näet GCP:ltä sopimusvapaus, koska se ei voisi todellisuudessa vaatia kansallista tuomioistuinta olemaan eri mieltä komission kanssa ja hyväksymään riidanalaisten lausekkeiden pätevyyden. Tässä yhteydessä 23.11.2017 annetusta tuomiosta Gasorba ym. (C-547/16, EU:C:2017:891, 28 ja 29 kohta) ilmenee, että kansalliset tuomioistuimet eivät voida jättää huomiotta päätöksiä, joita tehdään asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan nojalla, ja niiden on otettava huomioon komission ennakkoarviointi ja pidettävä sitä viitteenä tai jopa alustavana näyttönä kyseisen sopimuksen kilpailunvastaisuudesta.

110. Ranskan tasavalta lisää, että riidanalaisen päätöksen kaltaisen päätöksen vaikutusta kansallisen tuomioistuimen tekemään arviointiin voimistavat kyseisellä alalla muiden monikansallisten yritysten kanssa neuvotellut sitoumukset, jolloin on tullut todennäköisemmäksi, että myöhemmät sitoumukset luovat standardin, josta kansallisen tuomioistuimen olisi aina yhä vaikeampaa poiketa. Jos kansallinen tuomioistuin katsoisi, että kyseinen sopimus ei ole SEUT 101 artiklan 1 kohdan vastainen, komissio avaisi lisäksi välttämättä tutkimuksen uudelleen asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla, mikä saattaisi vähentää kansallisen tuomioistuimen halukkuutta kyseenalaistaa komission ennakkoarviointi.

111. Komissio väittää BEUC:n tukemana, että unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 43–58 ja 118 kohdassa, että Paramountin sitoumukset vastasivat kilpailuun liittyviin huolenaiheisiin koko ETA:n osalta. Riidanalaiset lausekkeet olivat näet lisävelvoitteita, joilla voitiin jakaa kansalliset markkinat koko ETA:ssa kieltämällä Skyn harjoittama rajat ylittävä passiivinen televisiolähetyspalvelujen myynti muulla ETA-alueella kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa oleville kuluttajille sekä muulle ETA-alueelle kuin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin sijoittautuneiden yleisradiotoiminnan harjoittajien myynti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa asuville kuluttajille tai rajoittamalla sitä. Paramountin tarjoamat sitoumukset vastaavat näin ollen sen mielestä riittävällä tavalla väitetiedoksiannossa ilmaistuihin kilpailuun liittyviin huolenaiheisiin, eikä Paramount ole tarjonnut vähemmän sitovia sitoumuksia, jotka vastaisivat näihin huolenaiheisiin riittävällä tavalla.

112. Komissio katsoo lisäksi BEUC:n tukemana, että unionin yleinen tuomioistuin on todennut perustellusti valituksenalaisen tuomion 83–108 kohdassa, että Paramountin sitoumusten täytäntöönpano ei riipu kolmansien osapuolten, ei myöskään GCP:n tahdosta. Paramount on näet tarjotessaan kyseisiä sitoumuksia käyttänyt omaa sopimusvapauttaan olla olematta tiettyjen sopimuslausekkeiden sitoma, eikä tämä päätös riipu sen mielestä kolmansien osapuolten tahdosta. Sekään, että komissio hyväksyy tällaiset sitoumukset, ei vie GCP:ltä mahdollisuutta kääntyä kansallisen tuomioistuimen puoleen suojellakseen omia oikeuksiaan sen ja Paramountin välisissä sopimussuhteissa. Jos kansallinen tuomioistuin katsoisi, että riidanalaiset lausekkeet eivät ole SEUT 101 artiklan 1 kohdan vastaisia tai että ne täyttävät saman artiklan 3 kohdan edellytykset, sen tehtävänä olisi arvioida, voisiko siinä vireillä olevan menettelyn lopputulos saada Paramountin loukkaamaan sitoumuksia, jotka se on antanut riidanalaisen päätöksen nojalla. Sen välttämiseksi, että tämän menettelyn lopputulos saattaisi saada Paramountin rikkomaan näitä sitoumuksia, kansallinen tuomioistuin voisi kieltäytyä määräämästä riidanalaisten lausekkeiden täytäntöönpanosta ja määrätä samaan aikaan sovellettavien kansallisen oikeussääntöjen mukaisesti Paramountin sijaissuorituksena rahamaksuun ja korvaamaan vahingot. Unionin yleinen tuomioistuin on tarkastellut tällaista ratkaisua valituksenalaisen tuomion 103 kohdassa.

113. Komissio väittää yhdessä BEUC:n kanssa kolmanneksi, että unionin yleinen tuomioistuin on menetellyt oikein todetessaan valituksenalaisen tuomion 102 kohdassa, että GCP voisi vaatia kansalliselta tuomioistuimelta päätöstä, joka on ristiriidassa riidanalaiset lausekkeet lainmukaisiksi toteavan komission päätöksen kanssa. Edellä mainitun tuomion Gasorba 29 kohdasta ilmenee näet, että kansallisen tuomioistuimen tarvitsee ottaa huomioon vain komission ennakkoarviointi ja pitää sitä viitteenä tai alustavana todisteena riidanalaisten lausekkeiden kilpailunvastaisuudesta.

114. BEUC väittää, että neljäs valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska GCP pyrkii kyseenalaistamaan unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen ja toisen perusteen tutkimisen yhteydessä tekemät tosiseikkoja koskevat päätelmät ja arvioinnit toistamalla olennaisilta osin samat ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyt perustelut.

2. Arvioinnit

a) Suhteellisuusperiaatteen ja kolmansien osapuolten oikeuden loukkaaminen

115. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomioon neljännessä valitusperusteessa kohdistetut moitteet liittyvät lähinnä väitettyyn oikeudelliseen virheeseen, jonka se olisi tehnyt todetessaan, että komissio ei ole loukannut suhteellisuusperiaatetta määrätessään Paramountin esittämien sitoumusten noudattamisen velvoittavaksi koko ETA-alueella, kun komission alustavassa tutkimuksessa ilmaisemat kilpailuun liittyvät huolenaiheet koskivat ainoastaan alueellisia yksinoikeuksia Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa, ja todetessaan, että komission päätöksestä ei aiheutuisi haittaa kolmansien osapuolten oikeuksille, koska viimeksi mainitut voisivat kuitenkin saada tuomioistuimen antamaa suojaa kansallisissa tuomioistuimissa riidanalaisten lausekkeiden osalta.

116. Arkaluonteinen kysymys, joka unionin tuomioistuimen on ratkaistava, koskee näin ollen sitä mahdollisuutta, että komission hyväksymät ehdotetut sitoumukset voivat vaikuttaa kolmansien osapuolten sopimusperusteisiin oikeuksiin. Kysymys koskee sopimusvapauden ja normatiivisten periaatteiden sekä EU:n perussopimuksissa vahvistettujen tavoitteiden herkkää tasapainoa, kun kilpailun suojeleminen otetaan erityisesti huomioon. Kuten tunnettua, sopimusvapaus perustuu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 16 artiklassa [29] vahvistettuun elinkeinovapauteen ja tunnustetaan jäsenvaltioille yhteisessä valtiosääntöperinteessä. Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on korostettu, elinkeinotoiminnan harjoittamisen vapaus ei kuitenkaan ole ehdoton, vaan sitä on tarkasteltava suhteessa sen yhteiskunnalliseen tarkoitukseen. [30] Näin ollen elinkeinovapauteen voidaan puuttua moninaisilla julkisen vallan toimilla, joilla voidaan yleisen edun nimissä rajoittaa taloudellisen toiminnan harjoittamista. [31]

117. Tähän hyvin lyhyesti kuvattuun asiayhteyteen sisältyy joitakin nyt kyseessä olevan kaltaisia osapuolten sopimusvapauden rajoituksia, kuten rajoitukset, jotka koskevat Paramountin velvollisuutta olla lisäämättä uusiin lisenssisopimuksiin sopimuslausekkeita, joilla luodaan ehdottomia kilpailun esteitä EU:n sisällä ja vesitetään SEU 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu yhteismarkkinoiden tavoite tai oikeuskäytännössä vahvistettu ja unionin yleisen tuomioistuimen mainitsema periaate, jonka mukaan tekijänoikeussäännöillä taataan ainoastaan korvaus, joka on ”kohtuullinen” suhteessa suoritetun palvelun taloudelliseen arvoon, ja jonka mukaan siis mahdolliset lausekkeet, joissa määrätään suuremmasta korvauksesta, voisivat olla kiellettyjä, jos niiden lähtökohtana on markkinoiden eristäminen kansallisen lisenssinsaajan ehdottomaan alueelliseen suojaan perustuvien kansallisten rajojen mukaan.

[29] Perusoikeuskirjan 16 artiklalla annettu suoja ”käsittää vapauden harjoittaa taloudellista tai kaupallista toimintaa, sopimusvapauden ja vapaan kilpailun. Lisäksi sopimusvapaus käsittää muun muassa taloudellisen yhteistyökumppanin valinnan vapauden sekä vapauden hinnoitella suorite”, todetaan 20.12.2017 annetussa tuomiossa Polkomtel (C-277/16, EU:C:2017:989, 50 kohta). Ks. vastaavasti tuomio 12.7.2018, Spika ym. (C-540/16, EU:C:2018:565, 34 kohta), tuomio 26.10.2017, BB construct (C-534/16, EU:C:2017:820, 34 ja 35 kohta) ja tuomio 22.1.2013, Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28, 42 kohta).

[30] Tuomio 9.9.2004, Espanja ja Suomi v. parlamentti ja neuvosto (C-184/02 ja C-223/02, EU:C:2004:497, 51 ja 52 kohta) ja tuomio 6.9.2012, Deutsches Weintor (C-544/10, EU:C:2012:526, 54 kohta).

[31] Tuomio 22.1.2013, Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28, 46 kohta).

118. Kilpailuasioissa tehtävien päätösten vaikutus olemassa oleviin sopimussuhteisiin ei varmasti ole uutta. Nyt käsiteltävän tapauksen erityispiirteenä on, että komissio on tavoitteenaan suojella kilpailua sisämarkkinoilla hyväksynyt yrityksen esittämät sitoumukset, jotka vaikuttavat saman yrityksen sopimussuhteeseen sellaisen oikeussubjektin kanssa, joka on kolmas osapuoli asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan mukaisessa menettelyssä.

119. Voiko sitoumusten hyväksymisestä tehtävä päätös johtaa siihen, että yritys velvoitetaan olemaan täyttämättä kolmannen osapuolen kanssa tehtyä sopimusta? Voiko tavoite suojella kilpailua oikeuttaa kolmannen osapuolen sopimusvapauden näin merkittävän loukkaamisen? Kysymys liittyy siten siihen, miten suhteellisuusperiaatetta sovelletaan sitoumusten hyväksymisestä tehtävään päätökseen.

120. Komissio nojautuu edellä mainittuun tuomioon komissio v. Alrosa (erityisesti 41 kohta) ja väittää, että on tulkittava erityisen suppeasti tehtävää, joka tällä alalla on annettava suhteellisuusperiaatteelle. Komission pitäisi ainoastaan tutkia, että kyseiset sitoumukset vastaavat huolenaiheisiin, jotka tämä on tehnyt tiettäväksi asianomaisille yrityksille, ja että viimeksi mainitut eivät ole esittäneet vähemmän raskaita sitoumuksia, jotka vastaavat samoin riittävällä tavalla tällaisiin huolenaiheisiin. Unionin yleinen tuomioistuin on siis tällä perusteella tunnustanut, että komissio oli tehnyt edellä mainitut tarkastukset.

121. Todellisuudessa tuomiolla komissio v. Alrosa ei ole kuitenkaan rajoitettu suhteellisuusperiaatteen soveltamista edellä mainittuihin tarkastuksiin, koska heti sen jälkeen kun siinä oli viitattu siihen, että oli välttämätöntä, että komissio tekisi ne, siinä täsmennettiin, että ”tarkastusta tehdessään komission on kuitenkin otettava huomioon kolmansien edut”. [32]

122. Näin ollen suhteellisuusperiaatetta sovelletaan kaksisuuntaisesti: yhtäältä viitataan siihen, että sitoumukset ovat omiaan vastaamaan komission huolenaiheisiin, ja siihen, että yritys ei ole esittänyt muita sitoumuksia, jotka vastaisivat komission huolenaiheisiin mutta ovat vähemmän raskaita. Toisaalta sitä sovelletaan kolmansien osapuolten intresseihin, joihin sitoumusten hyväksyminen jossain määrin vaikuttaa. Tällä tavoin unionin tuomioistuin tunnustaa, että käytännössä voi ilmetä myös tapaus, jossa päätös, johon liittyy sitoumuksia, vaikuttaa myös kolmansien osapuolten intresseihin, jotka ovat erilaisia kuin komission tutkimuksen kohteena olevien yritysten. Jotta päätös olisi hyväksyttävä tällaisessa tapauksessa, sen on läpäistävä siinä muodossa tutkimus, joka on suoritettu suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

123. Suhteellisuusperiaatteen perusteella suoritettavan tutkimuksen perusteellisuus voi tietenkin vaihdella tutkittavan menettelyn mukaan, ja kun on arvioitava yrityksen esittämiä keinoja menettelyssä, joka ei sisällä kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista, suhteellisuusperiaatteen ulottuvuutta on, kuten on havaittu, rajattu. [33] Kun sitoumuksia ei tutkita siltä kannalta, ovatko ne asianmukaisia vastaamaan komission huolenaiheisiin, vaan siltä kannalta, vaikuttavatko ne kolmansien osapuolten intresseihin, kyseinen periaate edellyttää kuitenkin vähintään sitä, että oikeuksia, joiden haltijoita kolmannet ovat ja jotka ovat merkityksellisiä unionin primäärioikeuden kannalta, ei menetetä kokonaan eikä niiden sisältöä tehdä tyhjäksi.

[32] Tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 41 kohta).

[33] Tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 47 kohta), jossa todetaan, että ”vaikka kumpikin mainittujen kahden säännöksen perusteella tehty päätös kuuluu suhteellisuusperiaatteen soveltamisalaan, periaatetta sovelletaan kuitenkin eri tavalla sovellettavan säännöksen mukaan”.

124. Tällaista päätelmää edellyttää unionin oikeuden yleinen oikeusperiaate eli suhteellisuusperiaate, jonka olennaisen tavoitteen mukaisesti ”Euroopan unionin toimielinten säädöksillä, päätöksillä ja muilla toimenpiteillä ei saa ylittää niitä rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista niillä lainmukaisesti tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa, eli silloin, kun on mahdollista valita usean tarkoituksenmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten rajoittava, eivätkä toimenpiteistä aiheutuvat haitat saa olla liian suuria tavoiteltuihin päämääriin nähden”[34] ja joka on ”unionin toimielinten kaiken toiminnan laillisuuden mittari, mukaan luettuina komission päätökset kilpailuviranomaisena”.[35]

125. Kun sitoumuksia esittävän yrityksen ei tarvitse sitoumusten hyväksymisestä tehdyn päätöksen vaikutuksesta noudattaa sopimusvelvoitteitaan, jotka se on hyväksynyt kolmatta osapuolta kohtaan ja jotka ovat niiden sopimusvapauttaan käyttäessään vahvistaman taloudellisen tasapainon olennaisia osatekijöitä, näin vakava kolmannen osapuolen sopimusvapauden uhraus ei näytä olevan perusteltavissa suhteellisuusperiaatteen kannalta.

126. Komissio ja unionin yleinen tuomioistuin ovat välttääkseen tämän päätelmän vedonneet kolmannen osapuolen (GCP) oikeuteen ajaa tuomioistuimessa kannetta sitoumuksia esittänyttä yritystä (Paramount) vastaan vaatiakseen sen sopimukseen perustuvan vastuun toteamista ja vahingonkorvausta. Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa näet tuomioon komissio v. Alrosa viitaten, ettei se, että yrityksen yksin esittämät sitoumukset on määrätty velvoittaviksi, merkitse sitä, ettei muilla yrityksillä olisi mahdollisuutta suojata mahdollisia oikeuksiaan suhteissaan kyseiseen yritykseen.[36] Kansallinen tuomioistuin voi tämän periaatteen mukaisesti katsoa, että riidanalaiset lausekkeet ovat ristiriidassa SEUT 101 artiklan 1 kohdan kanssa tai että ne täyttävät kyseisen artiklan 3 kohdan edellytykset, ja se voi myös arvioida sille käsiteltäväksi esitetyn vaatimuksen perusteltavuutta siltä osin kuin SEUT 101 artikla ei estä riidanalaisten lausekkeiden soveltamista (valituksenalaisen tuomion 100, 101 ja 102 kohta).

127. Tämän päättelyketjun heikko kohta, jonka GCP tuo esiin valituksessaan, on se, että päätös sitoumusten hyväksymisestä vaikuttaa joka tapauksessa tuomioistuimeen, jossa kolmantena osapuolena oleva yritys on pannut asian vireille, koska siinä asetetaan kansallisen tuomioistuimen harkintavallalle vahva oikeudellinen rajoitus. Vaikka on näet kiistatonta, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan nojalla tehty sitoumuksia koskeva päätös ei sulje pois sitä, että kansallinen tuomioistuin arvioi kyseisen päätöksen kohteena olevaa käytäntöä eri tavoin kuin komissio, ”kansalliset tuomioistuimet eivät silti voi jättää huomiotta tämäntyyppisiä päätöksiä. Tällaiset toimet ovat nimittäin joka tapauksessa luonteeltaan päätöksiä. Lisäksi SEU 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu vilpittömän yhteistyön periaate ja unionin kilpailuoikeuden tehokkaan ja yhtenäisen soveltamisen tavoite edellyttävät, että kansallinen tuomioistuin ottaa huomioon komission ennakkoarvioinnin ja pitää sitä viitteenä tai alustavana todisteena kyseessä olevan sopimuksen kilpailunvastaisuudesta SEUT 101 artiklan 1 kohdan kannalta”.[37]

128. Edellä siteerattu oikeuskäytäntö on erityisesti samansuuntainen kuin asetuksen N:o 1/2003 taustalla oleva vaatimus, jonka mukaan on varmistettava unionin kilpailuoikeuden soveltamisen yhdenmukaisuus hajautetussa seuraamusjärjestelmässä. Tässä yhteydessä on muistettava, että ”oikeusvarmuuden ja yhteisön kilpailusääntöjen yhtenäisen soveltamisen takaamiseksi

[34] Tuomio 11.1.2017, Espanja v. neuvosto (C-128/15, EU:C:2017:3, 71 kohta). Ks. samansuuntaisesti esim. tuomio 15.2.2016, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 54 kohta), tuomio 8.4.2014, Digital Rights Ireland (C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238, 46 kohta) ja tuomio 23.10.2012, Nelson ym. (C-581/10 ja C-629/10, EU:C:2012:657, 71 kohta).

[35] Julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2009:555, 42 kohta ja alaviitteissä 22 ja 23 mainitut tuomiot).

[36] Tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 49 kohta).

[37] Tuomio 23.11.2017, Gasorba ym. (C-547/16, EU:C:2017:891, 29 kohta).

rinnakkaisen toimivallan järjestelmässä on ristiriitaisten päätösten tekemistä vältettävä. Tämän vuoksi on tärkeää selventää [unionin] tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti, millaiset vaikutukset komission päätöksillä ja menettelyillä on tuomioistuimiin ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisiin”. [38]

129. Jos edellä useaan kertaan siteeratun 9 artiklan nojalla tehdyssä komission päätöksessä ei velvoitettaisi kansallista tuomioistuinta ottamaan sitä huomioon lähtökohtaisena näyttönä, avautuisi vaarallisen paljon mahdollisuuksia sille, että unionin kilpailuoikeutta sovelletaan hyvin eri tavoin kussakin jäsenvaltiossa, millä vaarannettaisiin asetuksella N:o 1/2003 käyttöön otettu hajautettu täytäntöönpanojärjestelmä.

130. Tässä yhteydessä kolmantena osapuolena olevan GCP:n kaltaisen yrityksen mahdollisuus esittää kansallisessa tuomioistuimessa omat perustelunsa, jotta Paramountia vastaan esitetty vahingonkorvausvaatimus hyväksyttäisiin, on hyvin vähäinen, koska riidanalaisten lausekkeiden lainvastaisuutta koskeva olettama on kumottava. Erityisen yksinkertaistetussa menettelyssä ja siten menettelyssä, jossa päätöksen kohteena olevien oikeussubjektien oikeuksia osallistua menettelyyn suojataan vähemmän, heikennetään kaiken kaikkiaan kolmansien osapuolten sopimusvapautta aivan liikaa kilpailun suojelemisen tavoitteen saavuttamiseksi.

131. Tätä päätelmää vastaan ei voida myöskään esittää, että kolmansien osapuolten sopimusvapauden uhraaminen olisi välttämätöntä kilpailun suojelemiseksi ja että komissio ei olisi voinut muuttaa sellaisten sitoumusten sisältöä, jotka yritys on yksipuolisesti antanut. Tältä osin on riittävää huomauttaa, että komissiolla oli nyt käsiteltävän asian ominaispiirteiden perusteella käytettävissään muita asianmukaisempia keinoja huolehtia SEUT 101 artiklan 1 kohdassa suojellusta yleisestä edusta. Se olisi näet voinut hylätä sitoumukset suhteellisuusperiaatteen vastaisina ja noudattaa asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan mukaista menettelyä selvittääkseen, oliko kilpailusääntöjä rikottu. [39]

132. Lopuksi on huomautettava, kuten GCP erittäin hyvin esitti istunnossa, että unionin yleisen tuomioistuimen puoltamasta ratkaisusta seuraisi viime kädessä, että kilpailua suojelevan mekanismin toiminta ja tehokkuus vaarannettaisiin sitoumusten hyväksymisestä tehtävillä päätöksillä. Yritys, joka antaa tiettyjä sitoumuksia, joiden noudattamisen komissio tämän jälkeen määrää velvoittavaksi, olisi näet, jos unionin yleisen tuomioistuimen esittämää näkemystä noudatettaisiin, alttiina kaksiteräiselle ”Damokleen miekalle”, millä vaarannettaisiin vakavalla tavalla oikeusvarmuus ja järjestelmän tasapaino: kansallisten tuomioistuinten mahdollisuudelle määrätä sopimusperusteisesta vastuusta unionin eri maissa ja järjestelmän kannalta vieläkin kielteisemmälle komission mahdollisuudelle aloittaa menettely uudelleen, [40] jos kansallinen tuomioistuin velvoittaisi yrityksen rikkomaan velvoittavaksi tullutta sitoumusta.

[38] Asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan 22 perustelukappale.

[39] Jos toisaalta ”yrityksen tai yritysten sitoumukset osoittautuvat suhteettomiksi kilpailun vääristymiseltä suojelun tavoitteen kannalta, komission ei ole pakko määrätä sitoumuksia velvoittaviksi. Sen on pikemminkin huomautettava yritykselle tai yrityksille suhteettomuudesta ja mahdollisesti kehotettava niitä muuttamaan sitoumuksiaan”, julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus komissio v. Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2009:555, 43 kohta). Ja joka tapauksessa, edelleen julkisasiamies Kokottin mukaan ”komission ei tarvitse puuttua sitoumuksiin, joiden sopivuutta se voisi arvioida vasta perusteellisten tutkimusten jälkeen” (53 kohta).

[40] Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla.

b) Osittainen ratkaisuehdotus

133. Edellä esitetystä seuraa, että kun komissio on hyväksynyt Paramountin sitoumukset, se ei ole ottanut asianmukaisesti huomioon kolmansien osapuolten intressejä, tässä tapauksessa erityisesti intressejä, jotka liittyvät Paramountin ja muiden kolmansien osapuolten, mukaan lukien nyt käsiteltävän asian valittaja, keskenään jo tekemiin sopimuksiin, jolloin se on siis loukannut suhteellisuusperiaatetta. Unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että komission päätös on tältä osin virheetön, joten ehdotan, että unionin tuomioistuin hyväksyisi neljännen valitusperusteen tämän erityisen seikan osalta.

V Ratkaisuehdotus

134. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin hylkää kolmannen valitusperusteen perusteettomana ja hyväksyy neljännen valitusperusteen edellä mainitun seikan osalta.